

Yazarlar/Author

Hakkı KALAYCI¹ Eray GÖÇ²

Makale Adı/Article Name

Yükseköğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunlarına Sosyolojik Bir Bakış: Çankırı Örneği*

*Adaptation Problems of Foreign University Students Studying in Turkey:
The Case of Çankırı*

ÖZ

Geçtiğimiz yüzyılda öncelikle Batı'da başlayan yabancı öğrenci hareketliliği, yaşadığımız son dönemlerde daha da artış göstererek, bütün dünyaya yayılan bir olgu haline gelmiştir. Genel olarak eğitim amacıyla gerçekleşen bu hareketliliğinin amacı başta daha iyi bir eğitim imkânı bulmak ve sonrasında daha iyi bir yaşam fırsatı yakalamak olduğu, yapılan çalışmalardan anlaşılmaktadır. Bu anlamda eğitim bütün dünyada rekabetin de bir parçası haline gelmektedir. Gün geçtikçe artan eğitim amaçlı uluslararası göç dalgasına, yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrenci sayısının hızlı bir şekilde artmasıyla birlikte, Türkiye de dâhil olmuştur. Gelecekte bu öğrenci sayılarının daha da artacağı beklenmektedir. Türkiye'de bu süreçte bazı gelişmiş üniversitelerin gerekli ve yeterli hazırlıkları ve imkânları olgunlaşmıştır ama yeni kurulan üniversitelerin bu süreçte daha çok çaba sarf etmeleri gerektiği de açık bir gerçektir. Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde çeşitli fakülte, yüksekokul ve enstitülere kayıtlı olarak öğrenim gören yaklaşık 3.500 yabancı uyruklu öğrenci (uluslararası öğrenci) bulunmaktadır. Çalışma, 2021-2022 Eğitim ve Öğretim yılı bahar yarıyılında, yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarını anlamak üzere tasarlanmış ve uygulanmıştır. Çalışma ile eğitim amaçlı olarak Çankırı'ya gelen yabancı uyruklu öğrencilerin başta uyum olmak üzere çeşitli alanlarda yaşadıkları sorunlar anlaşılmasına çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı uyruklu öğrenci, Yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları, uyum sorunu.

ABSTRACT

Foreign student mobility, which started primarily in the West in the last century, has increased further in recent times and has become a phenomenon that has spread all over the world. It is understood from the studies that the purpose of this mobility, which generally takes place for educational purposes, is to find a better education opportunity and then to have a better life opportunity. In this sense, education is becoming a part of competition all over the world. Turkey has also been included in the wave of international migration for educational purposes, which is increasing day by day, with the rapid increase in the number of foreign students receiving higher education. It is expected that these numbers of students will increase further in the future. In this process in Turkey, some developed universities have matured the necessary and sufficient preparations and opportunities, but it is also an obvious fact that newly established universities need to make more efforts in this process. There are approximately 3,500 foreign students (international students) enrolled in various faculties, colleges and institutes at Çankırı Karatekin University. The study was designed and implemented in the spring semester of the 2021-2022 Academic Year to understand the problems of foreign students. The study aims to understand the problems experienced by foreign students who come to Çankırı for educational purposes in various areas.

Keywords: Foreign student, adaptation problem, language problem.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi/Sosyoloji Bölümü, eraygoc@karatekin.edu.tr ORCID: 0000-0003-1139-5717
² Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu/Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, eraygoc@karatekin.edu.tr ORCID: 0000-0003-3534-6645

* Bu makale için Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen, Matematik ve Sosyal Bilimler Etik Kurulu'nun 28.06.2022 tarihli ve 26 numaralı toplantısında alınan kararla Etik Kurul onayı alınmıştır.

Extended Abstract

Being a foreigner in a place, whether it is for educational purposes, touristic purposes, business purposes or other reasons, it contains some difficulties. In fact, while the world is transforming into a global city on the one hand, it also brings with it a number of factors that will deepen some discrepancies. Globalization, on the one hand, recommends living together, on the other hand, it causes the separation of different colors. While those who are similar to each other in terms of cultural, religious and social life practices lead a more harmonious life, differences are generally excluded. This study investigates the mood, psychological state, adaptation to social and cultural life of foreign students who left their country for educational purposes. It has been tried to focus on the language they live under these conditions, the adaptation, the difficulties they face in the field of education and the way they overcome these difficulties. Starting from the global harmony, it has been tried to focus on the problems encountered in a local harmonization process. It has been concluded that the students who come to Çankırı Karatekin University for educational purposes and who are the subject of the research are generally not subject to exclusion as they come from African and Caucasian countries. Face-to-face interviews with 20 students who came to Çankırı show us that the fact that Çankırı is a small settlement and that both the local people and the university environment in cultural terms are not exclusionary and even have an embracing understanding, the students who come here face very few problems, The existence of a communication network where they can get help with the problems they face and the fact that Turkey's general policy does not allow discrimination allows students to receive education in a comfortable environment. In the interviews, the most decisive factor for students from African-origin countries such as Djibouti, Sudan and Somalia to choose Turkey is their historical and cultural closeness with our country. In particular, our country's 'Muslim identity' is seen as a very effective factor in the choice. It is seen that one of the factors feeding this interest is the Turkish TV series they watch in their country. It is thought that these serials were effective in reinforcing their love of Turkey and in choosing this place as a student. Foreign students stated that they had great difficulties especially in renting a house. They even state that they have to pay rent at exorbitant prices for the rental flats they stay in. Although being a foreign student is not a very preferred situation, especially in small cities like Çankırı, the warmth and sincerity in the neighborhood relations we hear from these students who stay in the houses as tenants also reflects a characteristic unique to these small cities. Although they are not satisfied with the market and rent prices, the friendly relations established with the neighbors alleviate the difficulties of these students in adapting to this place. Actually, there are things that need to be done on this side of the job. One of these is the determination of voluntary families with the initiatives of associations and foundations and the visits of foreign students to these families. This is an initiative that will lay the foundation for lasting friendships. In fact, in a place where there is a shortage of rental housing and exorbitant prices, it will also provide a solution to the problems of housing, which will allow families to stay in their own homes (or for certain fees) if possible and available. The fact that there are very few apart hotels and houses in Çankırı in the cities where there are universities can be considered as a formula that will alleviate these victimizations of these students. Although the efforts of those who provide these aids with hospitality are needed, the existence of a foreigners office to help them is even more important. These students also demand that they have an official addressee and an official office to help them in this context. If this demand can be met, it is thought that student satisfaction will be much higher. In fact, this office should seek a solution to accommodation, which is one of the biggest problems that students experience from the very first moment. It can be said that the students who come to Turkey in general and to Çankırı in particular are very comfortable in solving the problems they encounter, both as a requirement of state policy and as a society with imperial experience, with the support they receive from the people.

Giriş

Küresel köy haline gelen yeni dünya düzeninde her alanda olduğu gibi eğitim alanında da hızlı değişim ve dönüşümler gözlenmektedir. Bu değişim ve dönüşümlerin dünyada farklı toplum kesimlerine yansımaları da farklı olmaktadır. Örneğin en son yaşanan ve durumu en yüksek

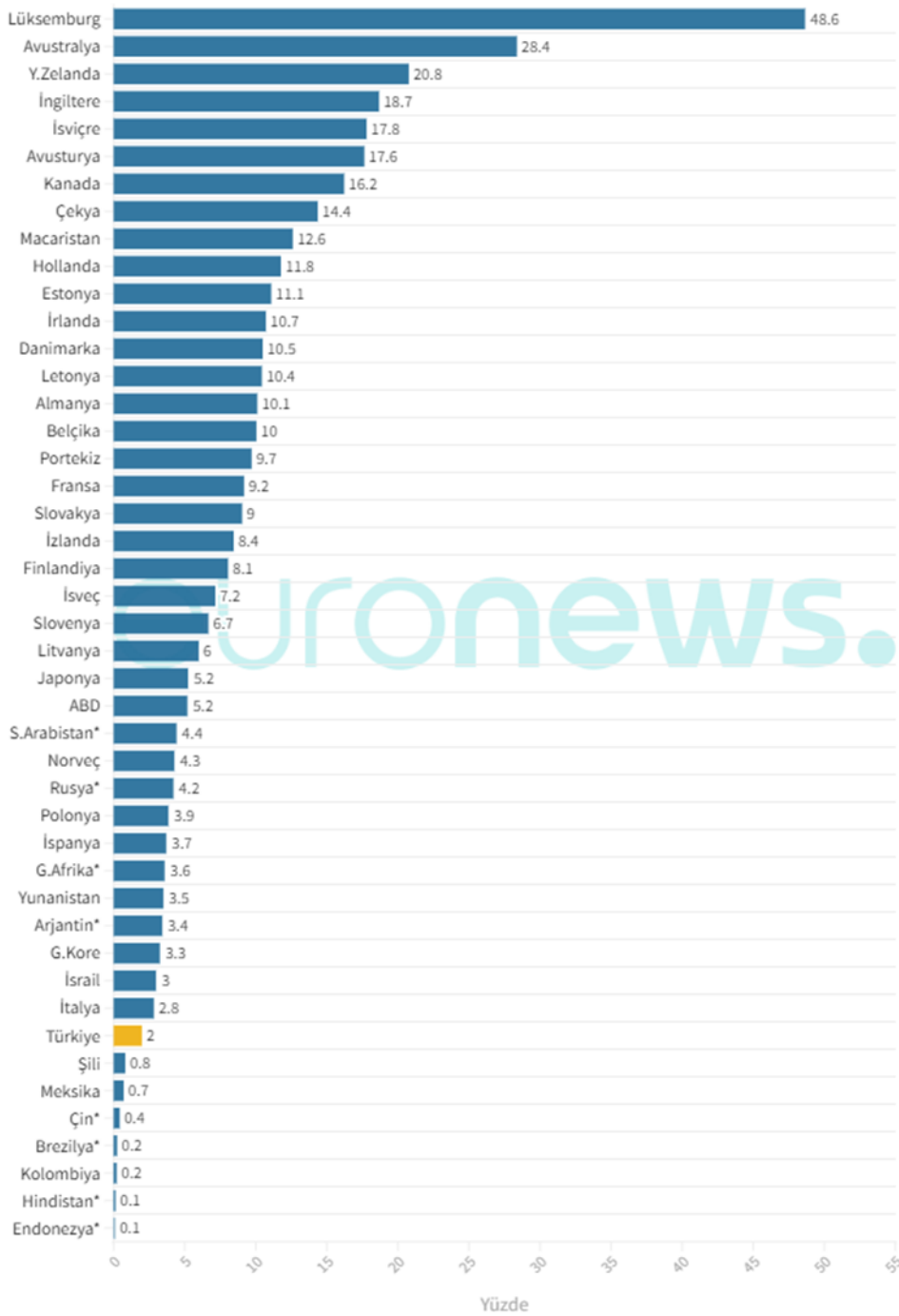
oranda test etme imkanı veren pandemi süreci, eğitimin dijitalleşmesi sayesinde bütün dünya artık daha çok ulaşılabilen bir yer alan gelmiştir. Buna karşın birçok öğrenci yeterli teknolojik araçlara erişimlerinin olmaması sebebiyle eğitimden mahrum olarak hayatlarını sürdürmek zorunda kalmıştır. Bu anlamda pandeminin var olan eşitsizlikleri daha da derinleştirdiğine yönelik olarak son yıllarda yapılan birçok çalışma ortaya konmuştur (Pınarcıoğlu ve diğ., 2021: 28-48). Yaşanan hızlı değişimler, değişik toplumlarda birçok kesimi olumsuz etkilemiş olmasına rağmen eğitim süreci hız kesmeden devam etmektedir.

Özellikle teknoloji, iletişim ve ulaşım alanlarında hızlı değişimlerin yaşandığı günümüz toplumlarında, bu durumun eğitime yansımaları bir taraftan mahrumiyetleri ortaya çıkarırken, öte taraftan da bu çalışmanın da konusu olan bütün dünyada öğrenci değişim ve dolaşımını da hızlandırmıştır. Hatta öğrenci dolaşımı bugün artık dünyada öyle bir noktaya gelmiştir ki bu büyüyen pastadan pay alma yarışı, bazı ülkeler için ekonomik bir sektör haline bile dönüşmüştür. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)'nin 2008 yılında yayımladığı rapora göre dünya genelinde 1975 yılında 600.000 civarında olan yabancı uyruklu öğrenci sayısı 2006 yılında yaklaşık beş kat artarak 3 milyona ulaşmıştır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), 2018 yılı istatistiki verilerine göre, dünyada eğitim amaçlı olarak toplam 5 milyon 571 bin 402 kişi/öğrenci kendi yaşadığı ülkeden öncelikle daha iyi bir eğitim almak amacıyla başka bir ülkeye gitmiştir. Dünyada, bugün yabancı uyruklu öğrencilerin en çok bulunduğu Amerika'daki yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenci sayısı 987 bin 314'ü iken, bu ülkeyi sırasıyla 452 bin 079 öğrenci ile İngiltere, 444 bin 514 öğrenci ile Avustralya izlemektedir (<https://tr.euronews.com/2022/02/14/turkiye-uluslararası-ogrenci-oran-nda-oecd-de-sondan-4-s-rada>).

Türk yükseköğretim sistemine dâhil olan uluslararası öğrenci sayısında da gittikçe artan bir eğilim izlenmektedir. 2000-2001 öğretim yılında ülkemizdeki uluslararası öğrenci sayısı 16 bin 656 iken bu sayı, 2013-14 öğretim yılında 48 bin 183'e, 2016-17 öğretim yılında 108 bin 76'ya ve sonrasında bir önemli sıçrama kaydederek 2020-2021 öğretim yılında 200 binli rakamlara ulaşmıştır. 2022 yılı itibarıyla, 198 farklı ülkeden gelen yaklaşık olarak 250 binden fazla uluslararası öğrenci mevcuttur

Bu öğrencilerden en fazlası, Anadolu Üniversitesi'nde eğitim görmekte ve yaklaşık 84 binin üzerinde uluslararası üniversite öğrencisi İstanbul'da okumaktadır. Ülkemize yükseköğretim için gelen öğrencilerin yaklaşık 190 binden fazlası lisans, 40 bine yakını ön lisans ve yine yaklaşık 10 binden fazla öğrenci ise doktora eğitimi almaktadır. (<https://www.hurriyet.com.tr/egitim/uluslararası-ogrenci-sayisi-200-bini-asti-41806787>).

Dünya Ölçeğinde Üniversitelerde Uluslararası Öğrenci Oranları (Üniversitelerde Okuyan Yabancı Öğrenci Sayısının O Ülkedeki Yerli Üniversite Öğrenci Sayısına Oranları - 2019):

Kaynak: OECD, Akt.:(<https://tr.euronews.com/2022/02/14/turkiye-uluslararası-ogrenci-oranında-oecd-de-sondan-4-s-rada>).

Tablo-1 Yabancı Öğrenci Sayısının Yerli Öğrenci Sayısına Oranı

Bu sürece katılım ülkemizde, 1981 yılında kendi imkânlarıyla Türkiye’de yükseköğrenim görmek isteyenler için düzenlenen Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı’yla (YÖS) başlamıştır (Kıroğlu vd., 2011). Bu sınav 2010 yılına kadar Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi’nce (ÖSYM) yapılmakta iken 2011 yılında alınan kararlarla Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavlarını T.C. üniversiteleri kendi bünyelerinde düzenlemektedirler.

Türkiye'deki üniversitelerin kendi YÖS Sınavlarını yapmakta olup, bu sınava yıllık yaklaşık 50.000 öğrenci katılmaktadır. YÖS Sınav içeriklerini, sınav tarihlerini ve kontenjanlarını üniversiteler 2010 yılından beri kendileri belirlemektedirler. (<https://www.globalacademia.com/yabanci-ogrenci>). Er. Tar. 09.11.2022

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı [YTB] Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'da (T.C. Resmi Gazete, 2010) yabancı uyruklu öğrenci; 'Kamu kurum ve kuruluşlarınca ülkemizde eğitim görmesi uygun görülenler ile uluslararası anlaşmalar çerçevesinde eğitim amacıyla Türkiye'ye gelen öğrenciler' yabancı uyruklu öğrenci olarak tanımlanmaktadır. Konu ile ilgili yazın alanda genelde yabancı uyruklu öğrenci yerine uluslararası öğrenci kavramı daha çok kullanılmaktadır. Bu çalışmada da uluslararası öğrenci terimi yerine yasal mevzuattaki tanımlamalara uygun olarak "yabancı uyruklu öğrenci" tanımlaması kullanılmıştır.

Gün geçtikçe artan bir sayıda yabancı uyruklu öğrenci sayısına ulaşan Türkiye'de, bu artışın en önemli sebeplerinin başında üniversitelerin sayısındaki artış başta olmak üzere, uluslararası öğrencilere verilen burs imkânlarının genişlemesi ile devletler ve üniversiteler arasında yapılan ikili eğitim anlaşmaları etkili olmaktadır. Bunların yanında Türkiye'deki üniversitelerin niteliksel gelişimleri de uluslararası öğrenci hareketliliğinde ülkemizin payını arttıran faktörler arasında sayılabilir. Türkiye bu çerçevede ülkeye uluslararası üniversite öğrencisi çekebilmek için çok çeşitli anlaşmalar ve faaliyetler yürütmektedir. Türkiye, dünyada bu alanda artan rekabetten istifade etmek amacıyla Türkiye'de okumak isteyen yabancı öğrencilere (burs imkânları da dâhil olmak üzere) çeşitli avantajlar sunmaya çalışmaktadır. Çünkü uluslararası öğrenci dolaşımının ülkeye kültürel ve ekonomik katkılarının olacağı düşünülmektedir.

1. Uluslararası Öğrencilerin Dünyada ve Türkiye'deki Genel Durumları

Üniversitede okuyan öğrencilerin genel nüfusa oranı açısından Avrupa Birliği (AB) ortalaması, binde 38 civarındadır. Örneğin, Fransa'da da bin kişiye düşen üniversite öğrencisi sayısı 40 iken bu oran İngiltere'de binde 39 olarak görülmektedir. Türkiye, üniversite okuyan öğrenci sayısı bakımından AB ülkelerinin hepsini açık farkla geride bırakmaktadır. Bu anlamda AB'nde ortalama olarak her bin kişiden 38'i üniversite öğrencisi iken aynı oran, Türkiye'de binde 95'tir. Dikkat edilirse genel nüfusun içinde üniversite öğrencisine ayrılan oran açısından AB'nin en iyi ülkeleri öğrenci sayısı bakımından Türkiye'nin çok altında bir sayıya sahiptirler (<https://istatistik.yok.gov.tr/> 29.06.2022).

Avrupa'da nüfusuna göre en çok üniversite öğrencisi Türkiye'de olmasına rağmen uluslararası üniversite öğrencisi oranında Türkiye'nin sıralaması dünya geneli içinde düşük denebilecek bir orandadır. 2019 yılı verileri dikkate alındığında Türkiye'deki her 100 üniversite öğrencisinden sadece 2'si uluslararası öğrencidir. Bu çerçevede Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) üyeleri arasında yabancı öğrenci oranı açısından Türkiye'nin sıralaması oldukça düşük olarak görülmektedir (<https://tr.euronews.com>). Ülkemizde okuyan yabancı üniversite öğrencilerinin, Türkiye'deki üniversitelerde okuyan yerli üniversite öğrencilerine oransal olarak düşük olmasına rağmen (Türkiye'de her 100 öğrenciden 2'si yabancı uyruklu öğrenci), ülkede okuyan yabancı öğrencilerin salt sayısı bakımından Türkiye, dünya sıralamasında 10. Sırada bulunmaktadır. 2018 yılı verileri itibarıyla 125 bin 138 öğrenci sayısı ile yükseköğretimde dünyada en çok uluslararası öğrenciye sahip 10. ülke olmuştur. (<https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiye-uluslararasi-ogrenci-sayisinda-dunyanin-ilk-10-ulkesi-arasinda/2072353>.Er.Tar.09.11.2022).

UNESCO'nun 2018 verilerine göre dünyada en çok uluslararası öğrenci çeken ilk 10 ülke şöyledir:

Ülkeler Uluslararası Öğrenci Sayısı		
1	ABD	987.314
2	İngiltere	452.079
3	Avustralya	444.514
4	Almanya	311.738
5	Rusya	262.416
6	Fransa	229.623
7	Kanada	224.548
8	Japonya	182.748
9	Çin	178.271
10	Türkiye	125.138

Tablo-2 Ülkeler ve Öğrenci Sayıları

Kaynak: Türkiye, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) (<https://www.yok.gov.tr> .Er. Tar. 29.06.2022).

Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrenci sayısı 2010 yılında 6030 kadardır. (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2010). Bu sayı 2014 yılında 48 bin 183'e ulaşmış, 2018 yılında da 125 bin 138'e yükselmiştir ki bu artış yaklaşık 4 sene içinde iki buçuk katı bir artış demektir. Bu artışla Türkiye dünyada en çok uluslararası öğrenci çeken ilk 10 ülke arasında yer almaktadır (<https://www.yok.gov.tr> .Er. Tar. 29.06.2022).

2014 yılında bütün dünyada toplam 4 milyon 495 bin 697 uluslararası öğrencinin %1.07'si Türkiye'de eğitim görürken, 2018'de bu rakam tüm dünyada 5 milyon 571 bin 402 uluslararası öğrencide %2.24'e yükselmiştir. Gün geçtikçe artan sayıda uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan Türkiye'nin pandeminin başlangıç yılı olan 2019'da uluslararası öğrenci sayısı 154 bin 505'e ulaşmıştır. 2022 yılı itibarıyla ülkemizdeki uluslararası öğrenci sayısı 220 bini aşmış durumdadır (www.yok.gov.tr.Er. Tar. 29.06.2022). Ortadoğu, Orta Asya ve Afrika gibi bölgelerden gelen öğrencilerin Türkiye'yi tercihlerinde etki eden faktörler kısaca coğrafi yakınlık, Türk insanını ve Türk kültürünü sevmeye, tarihi, dini, kültürel ve etnik özellikler, farklı kültürü öğrenme/deneyimleme isteği, yaşanabilirlik, eğitim, burs imkanları, aile ve arkadaş tavsiyeleri gibi faktörlerdir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2015).

Uluslararası eğitim faaliyetleri son yıllarda ivmesi artarak devam eden; eğitimin yanında yeni gelir ve istihdam alanları da oluşturan bir sektör ve hizmet alanı haline gelmiştir. Bu alan, bazı gelişmiş ülkelerin ciddi rekabet sahasına dönüşmüştür. Bu yeni alanın hem yabancı uyruklu öğrenciler için hem de öğrenim gördükleri ülkeler için yeni fırsatlar fakat aynı zamanda yeni sorunlar oluşturduğu da bir alandır. Bu hareketlilik, etki alanına giren ülkelerin çoğu dilden, kültürden, eğitim sisteminden, bürokrasiden kaynaklanan sorunların da yaşanmasına kaynaklık etmektedir. Sektörde yarışan ülkelerin, alanla ilgili çok önemli tecrübeler yaşaması, muhtemel sorunlarla başa çıkabilme yeteneklerinin gelişmesi, alana dair yeni yatırım ve fikirlerin ortaya çıkması ile yabancı öğrenci memnuniyetlerini arttırdıkları da bir gerçektir. Bu sürecin doğal sonucu olarak bu öğrencilerin yaşadıkları sorunlar çerçevesinde, hem dünya ve hem de Türkiye'de önemli tecrübe birikimleri olmuştur. Yine aynı sürecin sonucunda, sorunlara ve çözümlerine yönelik çalışmalar da ortaya çıkmıştır. Yaşanan sorunlar, sadece dil ve eğitime ilişkin alanlar da değil, bunun yanında sosyokültürel ve ekonomik alanlarda da sorunların

varlığı dikkat çekmektedir. Yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalar bu öğrencilerin yalnızlık, kültürel uyum çekingelik, dışlanma, ırkçılık, iklim şartları ve beslenme alışkanlıklarına kadar çeşitli sorunlar yaşadıklarını göstermektedir.

Genel olarak bu öğrencilerin çeşitli alanlarda yaşadıkları sorunları anlamaya yönelik olarak yapılan çalışmalarda, yaşadıkları sorunların, bizim çalışmamızda da olduğu gibi en önemli temaları dil, kültür, eğitim ve gidilen ülkenin ve şehrin kendine özgü sosyal yapısı ile ilgilidir. Yang, 2006 yılında İngiltere’de okuyan Çinli öğrencilerle yapmış olduğu nitel çalışmasında, yabancı öğrencilerin yaşadıkları sorunların başında ilk sırayı sosyokültürel uyumun olduğu bulgusuna ulaşmıştır (Yang, 2006, Akt.:Kıroğlu ve diğ. 2010: 26-39) Yine yapılan bazı çalışmalarda bu öğrencilerin yalnızlık, uyumsuzluk, çekingelik, kültürel şok ve psikolojik sorunlar yaşadıklarına dair bulgular ortaya çıkarılmıştır (Biggs, 1999; Furnham, 1997; Lewins, 1990; Tomich vd., 2000), yabancı uyruklu öğrencilerin akademik, kültürel, sosyal ve psikolojik uyumlarına dair olarak (Mesidor ve Sly, 2016), ev sahibi öğrencilerle iletişime geçme ve sosyal temas biçimlerine (Brown, 2009), ev sahibi öğrencilerin misafir öğrencilerle etkileşimini artırmaya yönelik etkinliklere (Leask, 2009) bakan çalışmalar yapılmıştır.

Türkiye’de yapılmış çalışmalara bakıldığında bu alanda, Türkiye’de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları ve örgütsel yapı (Niyazi, 1996), yabancı öğrencilerin uyum problemleri (Güçlü,1996), Türk üniversitelerinde öğrenim gören Türk cumhuriyetleri ve akraba toplulukları öğrencilerinin sorunları (Çağlar, 1999), yabancı uyruklu ve Türk üniversite öğrencilerine ait sorunların bazı değişkenler açısından irdelenmesi (Ercan, 2001), yabancı uyruklu öğrencilerde uyuma davranışı (Karaoğlu, 2007), Türk cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarından Türkiye’ye yükseköğrenim görmek amacıyla gelen öğrencilerin uyum ve iletişim sorunları. (Çöllü, & Öztürk, 2009), yabancı öğrencilerin Türkçe öğreniminde karşılaştıkları sorunlar (Derman, 2010), Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları (Kıroğlu vd., 2010; Savaşan vd., 2015), yabancı öğrencilerin sosyal sorunları (Paksoy vd., 2012), Üniversitelerde yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarı düzeyleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri, (Şahin, & Demirtaş, 2014), sosyal, akademik ve yaşamsal özellikler açısından uluslararası öğrencilerin öğrenim süreci (Özkan & Acar Güvendir, 2015), yabancı öğrencilerin kültürlenme düzeyleri (Aliyev & Öğülmüş, 2016); yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yaşadıkları sorunları, (Kumcağız vd., 2016); yabancı öğrencilere yönelik tutum ölçeği geliştirilmesine yönelik (Karaca, 2021) çalışmalar dikkat çekmektedir. Yaptığımız bu çalışmada da literatüre uygun olarak benzer sonuçların çıkması dikkat çekmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin yukardaki diğer çalışmalarda da ortaya çıkan sorunlarına benzer olarak, bu çalışmada da eğitim, dil, kültür ve sosyal hayatta benzer sorunları yaşadıkları görülmektedir.

2. Araştırmanın Metodolojisi

Ülkemiz, uluslararası öğrenci salt sayısı olarak dünyada ilk 10 ülke içinde yer almasına rağmen oransal olarak dünya ölçeğinde daha alt sıralarda yer almaktadır (<https://tr.euronews.com/2021/11/16/avrupa-da-nufusa-gore-en-cok-universite-ogrencisi-turkiye-de-grafik>). Bu çalışma Çankırı Karatekin Üniversitesi’nde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler üzerine yapılmıştır. Orta Anadolu’nun bir şehri olan Çankırı’da üniversitenin bir birimi olan ‘Yabancı Öğrenci Ofisi’nin verdiği bilgiye göre yaklaşık 3598 uluslararası öğrenci bulunmaktadır. (2022 -Temmuz) Çankırı Karatekin Üniversitesi’nde toplam öğrenci sayısının yaklaşık 20 bin civarında olduğu düşünülürse yabancı uyruklu öğrencilerin oransal olarak çok ciddi bir sayıda oldukları görülmektedir. Araştırmaya, nitel bir yöntemle

derinlemesine mülakat ve odak grup görüşmeleri tekniği uygulanmak suretiyle çeşitli ülkelerden 20 yabancı uyruklu öğrenci katılmıştır.

Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde gerçekleştirilen bu çalışmaya katılan öğrencilerin seçiminde amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde amaç örnekleme grubundaki katılımcıların çeşitliliğini en uygun seviyede yansıtmaktır (Büyükoztürk vd., 2008; Gray, 2004; Patton, 1987; Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Aşağıdaki tabloda çalışmaya katılan 20 öğrencinin çeşitli özelliklerine göre dağılımları verilmektedir.

Katılımcılar Durumu	Ülkesi	Cinsiyet	Fakülte/Bölüm/Sınıf	Burs Durumu	Barınma	Bildiği Diller	Kalış Süresi
K1	Gabon	Kadın	Mühendislik/Kimya Müh-3	Hayır	Kiralık Daire	Fransızca, Türkçe	Az 3
K2	Gabon	Kadın	Mühendislik/Kimya Müh.-3	Hayır	Kiralık Daire	Fransızca, Türkçe	Az 3
K3	Etyopyalı	Erkek	MYO/ İnşaat Bölünü	Hayır	Özel Bir Yurt	Arapça, Türkçe	Az 3
K4	Cibutli	Erkek	Mühendislik/İnşaat Mühendisliği	Hayır	Kiralık Daire	Arapça, İngilizce, Fransızca, Orta Derece Türkçe	3,5
K5	Cibuti	Kadın	MYO//İşletme	Hayır	Kiralık Daire	Arapça, İngilizce, Fransızca, Türkçe (İyi Derecede)	3.5
K6	Cibuti	Erkek	MYO//İşletme Yönetimi	Hayır	Kiralık Daire	Arapça, Fransızca, Orta Seviyede İngilizce Ve Türkçe	3
K7	Cibuti	Kadın	MYO//İşletme Yönetimi	Hayır	Kiralık Daire	Arapça, Fransızca, Orta Seviyede İngilizce Ve Türkçe	3
K8	Cibuti	Erkek	MYO//İşletme Yönetimi	Hayır	Kiralık Daire	Arapça, Fransızca, Orta Seviyede İngilizce Ve Türkçe	3
K9	Sudan	Erkek	İktisat Fak/ Kamu Yön.	Hayır	Kiralık Daire	Arapça, Orta Seviye Türkçe	Az İngilizce, 3
K10	Sudan	Erkek	Müh/Elektrik Müh.	Hayır	Kredi Yurtlar Kurumu	Arapça, İngilizce, Orta Seviye Türkçe	Az 3
K11	Irak	Erkek	Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik	Hayır	Kiralık Daire	Arapça, Orta Seviye İngilizce, İyi Seviyede Türkçe	2.5
K12	Azerbaycan	Erkek	Edebiyat Fakültesi/Sosyoloji	Hayır	Kyk	Çok	Az 3
K13	Azerbaycan	Erkek	Edebiyat Fakültesi/Sosyoloji	Hayır	Kiralık Daire	Rusça Azerice çok az İngilizce ve, Türkçe	3
K14	Cibuti	Erkek	İktisat Fak/Ülular Arası İlişkiler	Evet	KYK	Arapça, İngilizce, Fransızca, Somallice Ve Türkçe	3
K15	Filistin	Erkek	Mühendislik Fak./Bilgisayar Müh.	Hayır	Kiralık Daire	Arapça, Orta Seviye Türkçe	2
K16	Somali	Erkek	İslami İlimler	Hayır	Kiralık Daire	Arapça, İyi Derece Türkçe, Orta Seviye İng.,	5

K17	Yemen Erkek	MYO/	Hayır	Kıralık Daire	Arapça Az Türkçe	1
K18	Yemen Erkek	Müh./Elektrik Müh.	Hayır	Kıralık Daire	Arapça Orta Seviye İngilizce Ve Türkçe	2
K19	Afganistan Erkek	Edebiyat/Psikoloji	Hayır	Kıralık Daire	Peştuca, Az Rusça, Orta Derece İngilizce	5
K20	Azerbaycan Erkek	Edebiyat Fakültesi	Evet	KYK	Az İngilizce, Türkçe	3

Tablo 3. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre Dağılımları

Çalışmanın örneklem grubunun oluşturulmasında, ülke, fakülte ve bölüm bazındaki çeşitliliğin korunmasına dikkat edilmiştir. Çünkü değişik ülkelerden gelen öğrencilerin çalışmanın sınırları içinde çeşitliliğine yer vermek, çalışmanın temsil kabiliyetini de arttıracaktır. Bu konuda yabancı uyruklu öğrencilerin komite başkanlarının destekleri ile bilgiler alınarak örneklem grubu oluşturulmuştur. Bu örneklem grubunun seçiminde Türkçeyi daha iyi anlayan ve konuşan öğrencilerin seçilmesi de öncelikli olmuştur. Çünkü soruların tam olarak anlaşılması için Türkçe konuşma seviyeleri farklı olan öğrencilerin daha iyi anlama ve cevap vermeleri için bu yol takip edilmiştir. Bu araştırma çerçevesinde yabancı uyruklu öğrencileri daha iyi tanımak için üniversite de kurulan çeşitli birimlerin katkısıyla gerçekleştirilen ‘Gelin Tanış Olalım’ temalı organizasyonların toplantılarına katılımlar sağlanmıştır. Çeşitli ülkelerden gelen öğrencilerin kendi ülke ve kültürlerini tanıttıkları bu organizasyonlar bizim ve diğer yerli öğrencilerin onları daha yakından tanımalarına vesile olmuştur. Bu anlamda hem onların yerel kültür, gelenek ve görenekleri tanınmış, aynı zamanda onların Çankırı başta olmak üzere ülkemizden beklentileri ve yaşadıkları sorunlar hakkında da bilgiler edinilmiştir. Bu gibi faaliyetlerde yapılan gözlem ve tanışmalar, bu çalışmaya önemli katkılar sağlamıştır.

Araştırmanın örnekleme, 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılında Çankırı Karatekin Üniversitesi’nde ön lisans ve lisans seviyesinde öğrenim gören çeşitli ülke, fakülte ve sınıflara mensup yabancı uyruklu öğrencilerden seçilmiştir. Çalışma, seçilen bu örneklem grubuna yönelik olarak nitel araştırma tekniği kullanılarak tasarlanmıştır. Görüşme tekniği ile daha derinlikli bilgiler edinilebileceği ve bunun yanında esneklik, yanıt oranı, sözel olmayan davranış, ortam üzerindeki kontrol, soru sırası, anlık tepki, veri kaynağının teyit edilmesi, tamlık gibi üstünlüklerinin olduğu da ifade edilebilir (Bailey, 1982, Akt., Yıldırım ve Şimşek, 2000, s: 96-97).

Katılımcıların ifadeleri çerçevesinde yaşadıkları sorunların dört boyutta toplandığı dikkat çekmektedir. Bu ifadelerden çıkarılan kodlar dikkate alınarak hazırlanan mülakat soruları açık uçlu olarak sorulmuştur. Bu çerçevede araştırma, Çankırı Karatekin Üniversitesi’nde okuyan yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarını 4 tema (boyut) çerçevesinde incelemeye yönelik olarak tasarlanmıştır. Bunlar:

1-Dil,

2-Kültürel farklılıklar,

3-Derslerle ilgili yaşanan sorunlar,

4-Çankırı/Türkiye Uyum sağlama sorununa (sürecine) yönelik problemler

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış olup verilerin analizi için betimsel ve içerik analizler ile çözümlenmeler yapılmıştır.

Nitel araştırmada veri analizi, araştırmacıların en fazla güçlük çektikleri aşamalardan biridir. Çünkü her araştırma farklı bir takım özellikler taşır ve diğer araştırmalarda kullanılan veri analiz yöntemleri burada aynen kullanılamaz. Çünkü her araştırma veri analizinde bir takım yeni yaklaşımlar gerektirebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.156).

Nitel desenli araştırmalarda kullanılan görüşme, önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı, karşılıklı ve ekileşimli bir iletişim sürecidir (Steward ve Cash, 1985, Akt., Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.92). Steward ve Cash'a (1985, 1994, Akt., Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.93).

Bir nitel araştırmada yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşme ve bir de yarı yapılandırılmış görüşme türü vardır ki bizim çalışmamızda da yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu teknikte görüşmeci sorularını önceden hazırlamıştır. Görüşme sırasında katılımcıya kısmi esnekliklerin de tanındığı bir ortam sağlayan bu yöntemde gerektiğinde soruların yeniden düzenlenmesine veya soruların sırasının mülakatın akışına göre değiştirilmesine ve hatta ilgili konu veya konular üzerinde tartışmaya izin veribilmesini sağlayan bir yöntemdir. Bu sayede katılımcıların da yapılan araştırma uygulaması üzerinde söz sahibi olduğu bir ortam da oluşmuş olmaktadır. Yarı-yapılandırılmış görüşme, temel olarak araştırmaya dair önceden belirlenmiş bir soru formu ile aynı zamanda esneklik özelliğinden dolayı anlık isteklere de cevap verebilmeyi sağlayan bir tekniktir (Patton, 2014).

Bu çerçevede yabancı uyruklu öğrencilerle yapılan bu çalışmada görüşme formu oluşturulup, son şeklini almadan önce tasarladığımız bir ön çalışma (pilot uygulama) yapılmıştır. Bu uygulamada çalışmaya dair öncü veriler toplanmış ve görüşme formunun planlanan araştırma tasarımına uygunluğu test edilmiştir. Bu çerçevede soruların sayısı ve iyi hazırlanıp hazırlanmadığı ve sorulardaki kullanılan ifadelerin görüşülen grubun anlayabileceği bir yapıda olup olmadığına dair tespit çalışmaları yapılmıştır. Bu ön çalışma sonucunda anlaşılmayan ifadeler değiştirilmiş ve çalışma grubunun anlayabileceği şekilde düzenlemeler yapılmıştır. Burada temel amaç veri toplamak amacıyla görüşülen bireylerle etkili ve verimli bir iletişim imkânı kurmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.102). Patton'a göre de bir araştırmada görüşmenin amacı bir bireyin iç dünyasına girmek ve onun perspektifini anlamak olmalıdır (Patton, 1987; Akt., Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.93).

Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınan onayla yürütülen çalışmaya katılan 20 öğrenciye iki araştırmacının katılımıyla, yarı yapılandırılmış sorular yöneltilmiş olup, her bir öğrenci ile yaklaşık olarak 35-40 dakikalık bir süre ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşme başlamadan önce çalışmanın tamamen akademik ve bilimsel amaçlı olduğunu isim belirtmeden görüşlerinin çalışmaya yansıtacağını belirttikten sonra notların yeterli olamayacağı düşüncesiyle ses kaydı almak üzere izinler istenildi. Alınan bu kayıtların daha sonraki süreçte dikkatle çözümlenmeleri yapılarak çalışmanın ana tema ve kodlamalarına ilişkin yapılar oluşturuldu. Öğrencilerle bire bir görüşmelerin yanında iki farklı odak grup görüşmeleri de gerçekleştirildi. Odak grup görüşmeleri yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme biçiminin gerçekleştirildiği bir veri toplama tekniğidir. Çalışmaya katılan ve kimi zaman sorulara cevap vermeye çekinen katılımcı öğrenciler, oluşturulan odak grup içinde kendilerini daha rahat ifade ettikleri gözlenmiştir. Bu teknik, 1940'larda daha çok kitle iletişim analizlerinde kullanılmak üzere geliştirilen bir tekniktir (Sarantakos, 1993, Akt., Kümbetoğlu, 2008:117). Gerçekleştirilen biri 6 diğeri 7 kişiden oluşan odak grup görüşmelerinde esas amaç, grup etkileşimini kullanarak, etkileşim olmaksızın ulaşılamayacak veriye ve katılımcı görüşlerine ulaşmaktır (Kümbetoğlu, 2008:117). Bu kapsamda grup içinde varsa farklı fikirlerin ortaya çıkması için katılımcıların

fikirlerini ifade etmesine yönelik ortamlar oluşturulmuş, teke tek yapılan görüşmelerde açıklamaya çekindikleri veya isteksiz davrandıkları konularda daha rahat ve açık olmaları (Kümbetoğlu,2008:118) sağlanmıştır.

3. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın, 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılı bahar döneminde Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluyazı kampüsü ve kampüs dışında olmak üzere çalışmaya katılan 20 yabancı uyruklu öğrenci ile gerçekleştirilen bir çalışma olması sebebiyle. Örneklem Çankırı'da çeşitli fakülte ve bölümlerde eğitim gören 20 yabancı uyruklu öğrenci ile sınırlıdır. Görüşmeler, izin isteyerek zaman zaman kayda alınmış, bazı gönülsüz durumlarda ise notlar tutularak gerçekleştirilmiştir. Mümkün olduğunca objektif olunmaya ve tarafsız kalınmaya çaba gösterilmiştir. Bu çerçevede kişisel yorumlar ve yönlendirmeler olmaksızın katılımcıların cevapları rapora yansıtılmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede nitel yöntemle gerçekleşen bu çalışmanın sonuçlarının, yapılabilecek sınırlı çıkarsamalara uygun olduğu söylenebilir.

4. Bulgular

Araştırmada Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları, 4 tema (boyut) çerçevesinde incelenmiştir. Her bir temaya dair sorulan sorular aşağıdaki gibidir:

4.1. Dil Sorunu İle İlgili Bulgular

'Kaç yabancı dil bildiği, Türkçe'nin ona göre zor olup olmadığı, Türkçe öğrenirken zorluk yaşayıp yaşamadığı, Kendisine göre Türkçe öğrenmek için ne kadar zaman gerektiği, Türkçeyi aktif olarak kullanıp kullanmadığı, danışman ve hocalarla iletişim kurarken dille ilgili bir sıkıntı yaşayıp yaşamadığı, seçilen bölümün Türkçe konuşmanın zorlukları düşünülerek seçilip seçilmediği, (daha çok fen bilimlerinde okuyanlar için) belediye, devlet, üniversite gibi resmi dairelerde bürokratik bir sorun olduğunda dil engelini nasıl aştığı, bu konularda zorluk yaşayıp yaşamadığı, Türkçe hazırlık sınıfına dair varsa tavsiyeleri veya eleştirileri' gibi soruları dil teması başlığı altında yaşadığı zorlukları öğrenmek üzere sorduk.

Dil, insanların anlaşmasını sağlayan kültürün en önemli parçalarından biridir. Günümüzde yabancı bir dil öğrenmek çokça teşvik edilen önemli bir alan haline geldi. Yabancı uyruklu öğrenciler genellikle birkaç dil bilerek Türkiye'ye gelmektedir. Özellikle Afrika'dan gelenler ülkelerinin yaşadığı sömürge tecrübesiyle eğitim sistemleri içinde, kendi yerel dillerinin yanında ya iyi bir Fransızca ya da İngilizce bilmektedir. Bu çalışma kapsamında görüşülen öğrencilerden bazılarının Türkçe ile kendi yerel dilleri dâhil 4-5 dil bildiklerini ifade etmektedirler. Yabancı uyruklu öğrenciler, özellikle lisans ve ön lisans seviyesinde öğrenim görenler, yaklaşık 6 ay süren bir dil hazırlık eğitimi sürecinden geçtikten sonra yeterli puanları alarak eğitime başlamaktadırlar. Genel olarak Türkçenin zor bir dil olmadığını ve öğrenme zorluklarını pek fazla yaşamadıklarını ifade etmektedirler. Ancak bir dili kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar konuşmak ile o dilin derinlikli anlatımını bilmek arasında büyük farklar olduğu bilinmektedir. Okulda yaşadıkları en büyük sorunların başında derste anlatılanı ve sınavda soruları anlamadıkları için akademik başarılarının da bundan etkilenmesi yönünde genel kanaat oluşmaktadır. Sınavlarda, yabancı öğrencilerin soru metninde yazılanı anlamak ve cevaplandırmak için diğerlerinden daha fazla süreye ihtiyaç duyduklarını ifade etmektedirler. Bu konuda da 'hocalarının kendilerini anlayışla karşıladığını ve 20-25 dakika daha fazla ek süre ile sınavlarını tamamlayabildiklerini' ifade etmektedirler. Görüşmelerimize katılan öğrenciler yeterli anlamda Türkçe konuşabilmekte ama bazıları (özellikle Afrika kökenlilerin bazıları) dili

iyi kullanırken diğer bazılarının dil konuşma becerilerinin zayıf olması dikkat çekmektedir. Bunun sebebini araştırmak üzere yaptığımız gözlemlerde, Türklerin bulunduğu sosyal çevre ile ilişkilerinin ve dili gündelik hayat içinde pratik kullanımlarının yoğunluğu oranında dil yeteneklerinin geliştiğini söylemek mümkündür. Bir yabancı dil konuşma yeteneğinin, o dilin konuşulduğu çevre ile kurulan sıkı iletişim ve temaslar ile daha çok gelişeceği düşünülebilir. araştırmaya katılan (K-11) ‘önce kendi ülkesinden gelenlerle aynı evde kalmak ve sürekli onlarla beraber olmanın, özellikle pandemi şartlarında sosyal çevreye açılmamanın getirdiği sonuçla Türkçeyi zor öğrendiğini ama Türkiye’de bir üniversite okuyacaksa Türkçeyi de öğrenmek zorunda olduğunu düşünerek ev arkadaşlarını bırakıp Türklerle daha fazla vakit geçirmek gerektiğini anladığını belirterek farklı bir eve çıktığını’ ifade etmektedir. Türklerle beraber kaldıkları için şimdi Türkçeyi daha iyi konuştuğunu ve dersleri anlamada daha başarılı olduğunu ifade etmektedir. Bu durumu öğretim elemanlarına sordüğümüzda dili zayıf olanların okuduklarını ve anlatılanları anlama gücünü çektiklerini ve bunun da akademik olarak başarıyı düşürdüğünü belirtmişlerdir. Çözüm olarak da başlangıçta dil kurslarının daha iyi seviyede olması gerektiğini ifade etmektedirler. Dili pratik olarak konuşma konusundaki zorluklar, yabancı öğrencileri sosyal anlamda da girişken olmaktan uzaklaştırıyor. Bu öğrenciler derste söz almak ya da sorulan bir soruya cevap vermekten genel olarak çekindiklerini ifade etmektedirler. Bu durum onların, yabancılaşma ve dışlanmışlık duygularını da beslemelerine sebep olmaktadır. Bu duyguların üstesinden gelebilmek için de kendi ülkelerinden olan ve kendi dillerini konuşanlarla daha çok vakit geçirmekte ve zamanla kendileri gibi olanlarla doğal gruplaşmaların oluşmasına sebebiyet vermektedir.

4.2. Kültürel farklılıklar

Yang’ın 2006 yılında nitel yöntemi kullanarak yapmış olduğu İngiltere’de okuyan Çinli öğrencilerle ilgili çalışmasında, yabancı öğrencilerin yaşadıkları sorunların başında sosyokültürel uyum sorunu olduğu dikkatleri çekmektedir (Yang, 2006, Akt.:Kıroğlu ve diğ. 2010: 26-39). Çünkü bu alan, uyumsuzluğun en yoğun yaşandığı alandır. Öğrencilerin kendi ülkelerinde aile yapısının nasıl olduğu, ülkelerindeki sosyal hayatta dini yaşantı ile Türkiye’deki dini hayat arasında farkların olup olmadığı, Türk vatandaşlarını nasıl değerlendirdiği, genel olarak (okulda, otobüste, çarşı-pazarda vs) çekingen görünmelerinin sebepleri, kendilerinin ayrımcılığa maruz kalıp kalmadıkları, bu konuda gelmeden önce ve geldikten sonraki düşüncelerinde bir değişim yaşayıp yaşamadıkları, dış görünüş ve renklerine göre ayrımcılık yapıldığını düşünüp düşünmedikleri, kendi içlerinde bir ayrışma olup olmadığı, kadınların toplum içinde nasıl göründükleri ile ilgili düşüncelerinin nasıl olduğu, Çankırı’da/Türkiye’de kendi kültürleriyle uyum olmayan en çok hangi durumların olduğu, kendi ülkelerinde en çok özledikleri şeylerin neler olduğu, bir Türk’le evlenip Türkiye’de yaşamak fikrine nasıl baktığı, Türkiye’ye gelmeden önce Türkler ve kültürleri hakkında bir fikrinin olup olmadığı, kendi ülkeleri ile Türkiye arasında kültürel bir uyum ya da uyumsuzlukların olup olmadığı gibi sorular, bu tema altında sorulmuştur.

K1, Afrika Gabon’dan arkadaşının tavsiyesi ve kendi imkânları ile gelmiş olduğunu belirtmiş olup, ‘Türkiye tercihte İstanbul’da var olan akrabalarının etkisinin de olduğunu’ ifade eden K1, ‘kendilerinin, bütün Afrikalıların ten renklerinden dolayı hep birbirlerine benzetilmesinden rahatsız olduğunu, kendilerinin Cibutililerle karıştırılmasından pek hoşnut olmadığını’ ifade ediyor. K1, ‘kiracı olarak kaldığı apartman da komşularından çok memnun olduğunu’ söylüyor. Özellikle kat komşularının bir anne gibi olduğunu, Türk yemeklerini komşuları sayesinde sevdiklerini ve bunlardan da özellikle mercimek çorbası ve çayı çok sevdiklerini ifade ediyor.

Çok baharatlı yemekler tüketmeyi sevdiklerinden, kendi özel baharatlarını ülkelerinden getirdiklerini belirtiyorlar. Fransızca'yı çok iyi konuşabilen K1, 'okul sonrasında Fransa'da çalışmak istediğini' söylüyor. Çok fazla Türk arkadaşları olmadığı için kendi arkadaş grubuyla daha çok vakit geçirdiğini, yöresel yemeklerini çok özlediklerini ifade ediyor. K1, Hristiyan olduğu halde bir Müslümanla aynı kiralık dairede sorunsuzca yaşadığını ifade ediyor. K4 ise 'Müslüman bir ülke olduğu için Türkiye'yi tercih etmiş olduğunu' belirtiyor ve özellikle ülkesinde Türk dizileri izleyerek Türkiye hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtiyor. Müslüman bir ülkede çok seküler bir yaşam biçiminin yoğun olması, K4 tarafından 'ilginç bulunan bir durum olarak' belirtiyor. K4, Fransızca'yı iyi konuşuyor ama 'Fransa'yı kendilerini sömüren bir ülke olarak gördüğü için orada okumayı tercih etmediğini, orada okusa belki kariyerine katkısı daha çok olacağını ama buna rağmen Türkiye'yi tercih ettiğini ifade ediyor'. Bu tema görüştüğümüz çoğu Cibuti'li öğrencide benzerlikler taşıyor. Müslüman bir ülke olduğu için tercih edilen Türkiye'de, daha yoğun bir dini hayat beklemediklerini ama umdukları Müslüman yaşantısını burada çok bulamadıklarını ifade ediyorlar.

K2'de 'kendilerinin genelde Afrika'nın fakir bölgelerinde yaşayan insanlarla karıştırılmasından rahatsızlık duyuyor'. K3, bizi güldüren şu hatırasını anlatıyor: 'Çankırı'ya gelmeden önce Siirt'te bir bölümü kazanmış ama orada hiç siyahi biri yokmuş. Orada, herkesin dikkatini çeken biri olarak çok utanmış bu durumdan. Hatta halktan bazılarının kendisiyle resim çektirmek istemelerini çok rahatsız edici' olduğunu ifade ediyor. K3 daha sonra Çankırı'da bir bölümü kazanıp yerleştiğinde 'Hiç tanımadıkları Türk komşularının kendilerine sürekli yemek getirmesini olağan üstü bir misafirperverlik örneği olarak gördüğünü ve aynı şeyi Etiyopya'da göremezsiniz' diyerek Çankırlı insanları çok sıcakkanlı ve misafirperver olarak değerlendirerek hayretini ifade ediyor. Türk yemeklerine uyum sağlamanın biraz zor olduğunu ama şu anda komşularının ikramları sayesinde yemek seçmediklerini ifade ediyor. K3 'çok fazla sosyal ortamlara katılmayı' istemiyor. 'Türk arkadaşlarının kafelere çok gittiğini ama kendisinin o tip yerlere gitmek gibi bir alışkanlığının olmadığını' belirtiyor. K4'de 'bir büyük şehirden ziyade küçük yerleşim yerlerinde yaşamayı tercih ettiğini' söylüyor. Bu tercihlerinin sebebi ülkelerinin de küçük olması şeklinde değerlendirilebilir. Çankırı'da okuyan genelde Afrika kökenli öğrenciler, özellikle K1, K2, K4 Bol baharatlı yemekleri seviyorlar. Bu baharatları Türkiye'de her zaman bulamıyorlar. Onun için genelde ülkelerinden gelirken getiriyorlar. Evlerinde özel baharatlı yemekleri kendi yerel kültürlerine uygun olarak yaptıklarını belirtiyorlar.

K4 Ülkesinde Türk dizileri çok izleniyormuş özellikle 'Kara Sevda ve Diriliş Ertuğrul' dizilerini ülkesinde çoğu Cibutililerin Arapça dublajını izlediklerini ve Türkiye hayranlıklarını pekiştirdiğini söylüyor. 'Türkleri daha 12 yaşında bir çocukken Arap zannediyormuş' Ülkesinde Türklerin çok sevildiğini söylüyor. Türkiye'yi Müslüman bir ülke olarak tercih etmiş ama uçaktan indiğinde kadınları çok açık kıyafetlerle gördüğünde çok şaşırılmış. K6'da 'Türkiye'ye ilgisini arttıran ülkesinde seyrettiği Türk dizileri olduğunu' özellikle "Kara Sevda ve Diriliş Ertuğrul" dizilerinin Arapça dublajı çok sevilerek seyredildiğini' ifade ediyor. Bu da sinema ve televizyon sektörünün tanıtımda ne kadar önemli olduğunun bir göstergesi olarak anlaşılabilir. K4 arkadaşlarıyla toplu halde gezmeyi tercih edenlerden. 'Çarşı pazara en az 2 kişi çıktıklarını herhangi bir dışlamanın olmadığını' ifade ediyor. Ama ilk geldiklerinde 'siyahi sayısı çok az iken dikkat çekmek ve insanların kendilerine bakması' onu rahatsız ettiğini, 'ama şimdi çoğaldık ve insanlar bize eskisi kadar çok bakmıyorlar' diyor. Bunun sebebini sordüğümüz da 'ilk zamanlar bazı kaba tavırlara muhatap olduklarını "dışlanma ve ırkçılık" gibi ama çok fazla değil' diyor K4 ilginç bir gözlemini bizimle paylaşıyor: 'Kendi ülkesinde (Cibuti) kız

öğrencilerin kapalı kıyafetler giyerken bir kısmının burada açıldığını' ifade ediyor. Bunun sebebi olarak da 'buradaki Türk öğrencilere özentisi' olarak görüyor ve 'Türkiye'yi ve Türkleri çok sevdiğini' ifade ediyor. K4 'Türkiye'de okumanın ülkelerinde (Cibuti) çok prestijli olduğunu' şu benzetmeyle ifade ediyor: 'Aynen sizin ülke gençlerinin AB ve ABD'de okumak ve yaşamak istemesi gibi' diyerek acı gerçeği incitmeden ifade ediyor.

Çok cana yakın ve samimi biri olan K5, 'arkadaşlarını Türkler dâhil çok sevdiğini' belirtiyor. K5 Hacettepe TÖMER'de Türkçe dil kursu almış, Arapça, İngilizce, Fransızca, Türkçeyi iyi derecede biliyor. Arkadaşları ile çok sosyal bir öğrenci olması dikkatimizi çekiyor.

K5 'İlk geldiklerinde yabancı ve siyahi olmanın sıkıntılarını yaşadıklarını ama artık kendilerinin ve insanların bu duruma alıştığını' söylüyor. Ankara Hacettepe TÖMER'de dil eğitimi aldığı zamanlarda insanların uygunsuz aşağılayıcı tavırları ile karşılaştığını, 'ama Çankırı'da böyle tavırların olmadığını' memnuniyetle belirtiyor.

Sınıftaki Türk Türk arkadaşlarının da kendilerini çok sevdiğini öğreniyoruz. Hatta 'bir Türk öğrencinin ailesini de ziyaret ettiğini' ifade ediyor. 'Türklerin çok misafirperver olduklarını' söylüyor. 2018'den beri Türkiye ve çoğu zaman da Çankırı'da bulunan K5, Ülkesi 'Cibuti'ye bu zaman zarfında hiç gitmediğini' söylüyor. Kendi ülkelerinin yemeklerini evlerinde yapıyorlar. Ama baharatları bulmakta zorlanıyorlarmış. 'Neyse ki bir Iraklı ihtiyaçları olan her şeyin satıldığı bir dükkân açtığında yöresel baharat ve yemek malzemelerini oradan temin ettiklerini' söylüyor.

K5'e Türklerle ilgili duygularını sorduğumuz da 'Türkleri çok sevdiğini ancak kendisinde şöyle de ilginç bir kanı oluştuğunu' ifade ediyor: 'Türk erkekleri eşlerini çok kısıkanıyor ve eşlerine şiddet kullanıyorlar. Onun için bir Türk'le evlenmek cesaretinde olmadığını' söylüyor. Türkler hakkında 'çok sinirli insanlar' şeklinde bir betimleme yapıyor. Hatta 'herkeste bir silah olduğunu düşündüğünü' söylüyor. Ruhsatsız silahın yasak olduğunu ve herkeste silahın olmadığını öğrenince bir rahatlama yaşadığını ifade ediyor. Bu da sosyal medya ve haberlerin etkisinin güçlü olduğunun bir göstergesi olarak dikkat çekmektedir. K6'nın 'Türkiye'de eğitimi tercihinde Müslüman bir ülke olmasının çok etkili olduğunu' söylüyor. 'Fransa'da okuma imkânı bulmuş olsa da yine Türkiye'yi tercih edeceğini' söylüyor.

K6 Cibutili öğrencilerin daha çok Türkiye'yi seçmelerinde en temel faktör Müslüman bir ülke olması ve ülkelerinde Türk dizilerinden çokça seyredip etkilenmeleri önemli bir faktör olarak görüldüğünü belirtiyor. Ülkelerinde olmayan bazı uygulamaların burada olması onları şaşırtıyor.

K7 'Kendi yöresel yemeklerini ve baharat çeşitlerini çokça özleyen bir öğrenci olduğunu' söylüyor. Ama bulup alıyorlarmış. K7 Cibuti'de genel olarak pilav ve makarna yediklerini söylüyor. Genel olarak Cibutililer tatlı olarak baklavayı çok sevdiğini söylüyorlar. K7, 'ülkelerinde çokça yetişen 'mango meyvesini burada çok pahalı olduğu için çok sevmelerine rağmen alamadıklarını' ifade ediyor.

K8 de Türkiye hakkında merakını gideren ve en çok bilgi kaynağı olarak ülkelerinde seyrettikleri Türk dizileri olduğunu söylüyor. 'Diriliş Ertuğrul dizisi vesilesiyle Osmanlı tarihi okumalarına başladığını' belirten K8, Türkleri çok sevdiği halde bir Türk'le evlenmeyi düşünmüyor, kendi ülkesinden biriyle evlenip ülkesinde yaşamak istiyor. 'Herkes kendi kültürü ile daha uyumlu olabilir' diyor. Ailesini sorduğumuz da 'daha yeni geldiğini' ifade ile gözleri doluyor.

K9 yol-uçak ücretlerinin pahalı olmasından dolayı pek fazla ülkelerine (Sudan) gidemediklerini üzülerek belirtiyor ve kendi kültürlerinde, bize oldukça uzun ve seremonik olan ilk selamlama

ve tanışmanın önemli olduğunu arkadaşları ile tiyatral bir şekilde gösteriyor. K9 bize çok ilginç gelen şu bilgiyi de paylaştı: ‘Hocam ben Çankırı’da 3 yıldır Siyaset Bilimi ve Kamu yönetimi bölümünde okuyorum. Bugüne kadar sınıfımdan bir arkadaşım bile bana tanışmak için gelmedi. Ama hep ben gittim kendimi tanıtarak onlarla tanıştım. Hepsi de iyi arkadaşlar ama bu durum beni çok şaşırttı’ diyor. Kendi ülkelerinde böyle bir şeyin olmayacağını da ifade ediyor.

K10 ise hayret ettiği şeylerden birinin ‘Türkiye’de çorapsız camiye girmenin hoş karşılanmadığı, kendi ülkelerinde çorapsız gittikleri camiye burada karşı çıkılması’ onu hayrete düşürmüş. ‘Çünkü ülkelerinde hava çok sıcak olduğu için çorap giyme alışkanlıkları hiç yok’. Bizim camilerde ise hem hijyen ve temizlik açısından hem de alışkanlıkların öyle şekillenmesi açısından çorapsız camiye girmek çok hoş karşılanmıyor. K10’da ülkelerinde baharatlı yemek çeşitlerinin çokluğunu ifade ile ‘Çankırı’da bulamamak onları yemekler açısından biraz hayal kırıklığına uğratmış. Ama kendi edindikleri baharatlarla bu sorunu çözmüşler’.

K11 kendisi arkadaşlarıyla beraber bir evde kalıyor. ‘Türkiye’yi sevdiğini burada yaşamak ve okumaktan çok memnun olduğunu’ belirtiyor. K11, ‘öğrenciler için eğitim danışmanlığı özellikle ilk gelenler için rehberliğin önemli’ olduğunu belirtiyor. ‘Dışlayıcı kaba hareketlerin çok fazla olmadığını ama eğitimi az olanların hala böyle davranabildiklerini ama bu durumun her ülkede olması muhtemel bir şey olduğunu’ ifade ediyor. Geldikleri ilk dönemler itibarıyla biraz zorluk çekmişler, yabancıya karşı gelişen sert tavırlarla karşılaşmışlar ama sonraları bu tavırların azaldığını ifade ediyor. Hatta otogarda yaşadığı bir olayı bize şöyle nakletti: ‘Otobüsle Ankara’ya gitmek istediklerini ve bir muavine otobüs kaçta var gibi basit bir sorumuza çok sert tepki göstererek kaba bir tavır sergilediğini söylüyor. Olay biraz daha laf dalaşmasına doğru kaydığında kendisi polisi arayarak olaya müdahale etmelerini ve bir ayrımcılığa maruz kaldıklarını’ şikâyet etmiş. ‘Daha sonra da bu hakaret ve kaba tavırlar devam etmiş ama şimdilerde bu tip tutumların çok azaldığını’ ifade ediyor. ‘Bir Müslüman ülkede bu tip davranışlara bir anlam veremediğini’ de belirtiyor. K11 ‘yemek konusunda Türk yemekleri ile arasının gayet iyi olduğunu, sadece biraz baharatları eksik olduğunu, ülkelerinde tatlılarının daha farklı olduğunu ama Türk mutfağının da zengin ve güzel olduğunu’ belirtiyor. K11’in Türkiye’de çok dikkatini çeken bir şeyin ‘çok küçük yaştaki çocukların bile küfür etmeleri yani kaba ifadeler kullanmaları’ olduğunu, ‘Irak’ta bu mümkün değil’ diyor. Hele aile ve büyüklerin yanında buna kimse cesaret edemez’ diyor.

K12 ise ‘Türk kültürüne uyum sağlayıp sağlayamamak açısında endişem vardı ama Türkiye’ye geldikten sonra endişemin yersiz olduğunu gördüm’ diyor. ‘Çok fazla ya da hiç ayrımcılığa maruz kalmadıklarını, Azerilerden daha çok Afrika kökenlilerin daha fazla ayrımcılığa maruz kaldıklarını tahmin ettiğini’ ifade ediyor.

K13, ‘otobüste yaşlıya yer verilmemesi kendi değerleri açısından kabul edilemez bir davranış olduğunu ve buna Türklere şahit olması onu çok şaşırtmış’. ‘Müslümanlık açısından sevgili/flört gibi ikili ilişkilerdeki yakınlaşmayı kendi ülkelerinde, burası kadar hoş karşılanmadığını’ ifade etmektedir. ‘ahlaki değerlerin Türkiye’de yozlaştığını kendi ülkelerinde polislerin dahi yeri geldiğinde ikili yakınlaşmalarda müdahale edebileceklerini’ söyleyerek, ‘Avrupa’nın değerlerinin bile Türkiye kadar yozlaşmadığını’ düşünmektedirler.

Genel olarak çekingen bir yapıları olduğunu gözlemlediğimiz (genelde Afrika özelde ise Cibutililer) değerlendirmemizi K14’e sorduk. ‘Çok çekingen olmalarının sebeplerini kültür farklılığına’ bağlıyor. ‘Dış görünüşleri ve renklerine göre hiçbir zaman dışlanma ve ayrımcılık yaşamadıklarını’ ifade ile ‘kendi ülkelerinde İslami değerlerin daha yoğun olarak yaşandığını; ülkeleriyle Türkiye’nin dil kültürü, yemek kültürü ve toplumsal yapı bakımından farklılıklar

olduğunu' belirtiyor. K14, 'Türkiye'yi, gelmeden önce İslam'a daha çok uyum sağlayan bir ülke gibi düşündüğünü, ama daha sonra genç toplum arasında dindarlığın neredeyse hiç olmadığını gördüğünde şaşırıldığını' söyleyerek 'Türkler hakkında İslami giyimin az olması ve bazı davranışları (söylemiyor.) eleştirdiğini' belirtiyor. 'Ülkeleriyle 'bazı toplumsal değerler, normlar ve kültür bakımından uyumsuzluklar olmasına rağmen Türkiye'yi çok sevdiğini' de ifade ediyor.

K15'de 'ilk geldiğinde çok farklılık olduğu için uyum sorunu yaşadığını ifade ile ilk izlenimi olarak insanların giyim tarzları ve saç stilleri gibi şeylerin farklılığının çok dikkatini çekmiş olduğunu ama sonradan alıştıklarını ifade ediyor. Öğrenci olmaya bağladığı ve bunun ülkesi ile alakası olmadığını ifade ettiği 'geç yatıp geç kalkmaktan' şikâyetçi olduğunu da belirtiyor.

K16 uzun zamandır Türkiye'de yaşadığını ve artık uyum sağlayarak alıştığını söylüyor. Renginin siyahı olması sebebiyle ilk dönemler biraz bakışlardan sıkıldıklarını ama ilerleyen zamanlarda her iki kesimin de bu duruma alıştıklarını ifade ediyor. Bir anısını gülerek bize aktarıyor: 'Yanında beyaz tenli ama hiç Türkçe konuşamayan bir yabancı arkadaşı ile çarşıya çıktıklarını, birinin kendilerine dönerek ama beyaz tenliye bakarak bir yer tarifi sorduğunu ama arkadaşının Türkçe bilmediğinden dolayı kendisinin cevap verdiğini, adamın hayretle kendisine baktığını ama tekrar soru sorarken beyaza doğru sorusunu yönelttiğini ama yine kendisinin cevap verdiğini' gülerek anlatıyor.

K17 ve K18, kültürel yapıda farklılıkların var olduğunu ama bunların aşılabilir bir sorun teşkil etmeyeceğini belirtiyorlar. Bu alanda yapılan bazı çalışmalarda da benzer bulguların ortaya çıktığı görülmektedir. Yalnızlık duygusu, uyumsuzluk, çekingen tavırlar, kültürel şok ve psikolojik sorunlar yaşadıklarına dair bulgular, bu araştırmalarda da ortaya çıkarılmıştır (Biggs, 1999; Furnham, 1997; Lewins, 1990; Tomich vd., 2000, Akt.:Kıroğlu ve diğ. 2010: 26-39).

4.3. Dersler ve Eğitimle İlgili Yaşanan Sorunlar

Genel olarak derslerle ilgili sıkıntılarının neler olduğu (derslere intibak gibi), ülkesinin eğitim sistemi ile Türkiye'nin eğitim sistemlerini nasıl karşılaştırdığı, Çankırı'da okul hayatında en çok olmasını ve olmamasını istediği şeylerin neler olduğu, eğitim masraflarını karşılama gücünün olup olmadığı, Türkiye'den veya başka bir yerden burs alıp almadığı, danışman ve hocaların kendilerine karşı nasıl davrandığı gibi sorularla eğitim alanında yaşadıkları sorunları anlamaya çalıştık.

Eğitim için geldikleri Türkiye'de doğal olarak bazı zorluklar yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin en çok zorlandıkları alanın Türkçeyi doğru ve tam olarak anlama ve yazma olduğunu öğreniyoruz. Anlatıma dayalı derslerin anlaşılma zorluğu ve sınavlarda özellikle de klasik sınavlarda soruyu anlama ve doğru cevaplar yazmada çok zorluklar yaşadıklarını ama hocalarının hoş görülmesi ve iyi niyetli tavırları sayesinde sınav sürelerinin uzatılması ile bu zorluklarının telafi edilmeye çalışıldığını belirtiyorlar. Aynı şeyleri hocalara da sordüğümüz da teyit ediyorlar. Örneğin K7 'başka arkadaşlarla özellikle de Türklerle hiç sorun yaşamamış biri olarak 'sınavlarda dil ve okuduğunu anlama konusunda sıkıntılar yaşadıklarını' söylüyor. K7'ye göre Türkiye'nin 'kendileri için çok önemli bir ülke olduğunu ve kariyer planları için Türkiye'de okumanın ülkelerinde iyi bir avantaj sağladığını' belirtiyor.

K11, Türkçe'yi iyi konuşan bir öğrenci olarak, 'dersler ve hocalarla ilgili pek fazla sıkıntı yaşamadıklarını ama dili daha az konuşabilen arkadaşlarının bu tip sıkıntılar yaşadıklarını' ifade ediyor. 'Ama derslerin kendi zorlukları olduğunu; buna rağmen kendi ülkesi, Irak'taki eğitim sisteminin daha da zor olduğunu' belirtiyor.

K13, eğitimle ilgili olarak sınav sisteminin kendilerini çok zorladığını belirterek ‘Üniversitenin vize ve final sınavlarını 1-2 hafta içerisinde sığdırması akademik başarı açısından zorlandığımız bir sorun’ diye ifade etmektedir. ‘Azerbaycan’da sınavların yaklaşık bir aya yayılarak yapıldığını ve keşke Türkiye’de de öyle olsaydı daha iyi olurdu’ şeklinde temennisini ifade etmektedir.

K3’de K7 gibi ‘Türkiye’de okumak ülkelerinde çok prestijli. Sizin AB ve ABD’de okumak istemeniz gibi’ diye ifade ediyor.

K5, ‘evden okula yürüyerek gidip geldiklerini, genelde sabah 8’de kalkıp 8.30’daki derse 09’da yetişebildiklerini’ söylüyor. Bu duruma artık hocaları da alışmış olacak ki ders saatleri içinde görüşme yapmak için randevulaştığımız da hocaları bize ‘hocam sabah 9’da geliyorlar siz de ona göre okula gelin diyorlar’ bu durumu öğrencilere sordüğümüz da ‘hocam gece boyunca uyumadan duruyoruz, yani sabah 05’te ancak uykuya geçiyoruz’ diyorlar. Soruyorum ki:’ bu her zaman böyle mi’ diye ‘Evet her zaman böyle’ diye cevaplar alıyorum. Hemen yanımda benim için not tutan Türk öğrencime dönüyorum ‘ilginç bir durum’ şeklinde bir mimikle. Ama o da bana ‘hocam bu durum yabancı öğrencilere özgü bir durum değil hepimiz böyleyiz’ diye cevap veriyor. Şaşkınlığım ve hayretim bir kat daha artıyor. Sohbetten anlıyorum ki öğrencilerin uyku düzeni iyi değil. Hatta ‘hocam gündüz dersimiz bitince hemen yurda veya eve uyumak üzere hızlıca gidiyoruz’ diyorlar ‘Çünkü vücut uykusuzluğa dayanamıyor, bazen derste uyuyor ama daha çok dersin hemen bitmesini ve uykuya gitmeyi düşünüyoruz’ diyorlar. Bu durum belki akademik başarı telaşında çok değerlendirilmiyor ama sağlıklı bir yaşam için uykunun gerekliliği çok açık. Öğrencilerin bu durumlarına da çözüm odaklı çareler bulmak yine akademinin yol göstericiliğine bağlı görünüyor.

K6 Türkçeyi orta seviyede konuşuyor ama ‘yazılı metinleri anlamakta çok zorlandıklarını’ söylüyor. Onun için sınavlarda zorluk yaşadıklarını ve verilen sürelerin yetmediğini söyleyerek hocalarının bu konuda çok anlayışlı olduğunu ve kendilerine ek süre vermek dâhil olmak üzere çok yardımcı olduklarını’ ifade ediyor.

K6’ya göre ‘yabancı öğrenciler, puanları yetmediği için ve belirli zaman aralıklarında geldiklerinden dolayı biraz zorunlu olarak Çankırı’yı seçiyorlar’. Görüşme ve gözlemlerimizden ortaya çıkan sonuca bakılırsa Çankırı’ya isteyerek gelen sayısı fazla değil. K6 ‘fakülteler 4 değil 3 yıl olsa çok iyi olurdu’ diyor. ‘4 yıl uzun, bir de hazırlık olunca sürenin çok uzadığını’ söylüyor.

K14, ilginç bir şekilde ‘Biz dil ve anlama sorunları yaşarken, Türk öğrencileri derslere karşı daha ilgisiz ve dikkatsiz’ olarak değerlendiriyor.

K15 ise ‘derslerle ilgili bir öğrenci olarak yine de çok zorlandığını ve bunun da sebebinin ister istemez farklı kültürden biriyiz bu normal’ şeklinde değerlendiriyor. K15, ‘ülkesine döndüğünde Türkiye ve Çankırı’yı okumak için tavsiye edebileceğini, çünkü Türkiye’nin eğitim seviyesi benim düşünceme göre baya iyi. Biz yabancıların eğitim için geldiğimiz yerlerde sadece biraz daha disiplinli olmamız lazım ve dersleri gereğince takip etmeliyiz’ diyor.

K16, Arapça ana dili olmasından dolayı seçmiş olduğu ‘İslami Bilimler fakültesinde çok fazla zorluk yaşamadığını ama her bölümün kendine özgü zorluklarını herkes gibi kendisinin de yaşadığını’ anlatıyor. K16’nın TRT’nin açmış olduğu ‘Güzel Kur’an Okuma’ yarışmasına katılıp dereceler kazandığını da öğreniyoruz K19, Türkiye’ye uyum sağlayabildiğini, ilerde çalışıp burada yaşamayı düşündüğünü ifade ediyor. K20 kültürel açıdan ülkesiyle çok farkını olmadığını ama yine de bazı konularda zorluklar yaşadıklarını anlatıyor.

4.4. Çankırı/Türkiye Uyum Sağlama Sorununa (sürecine) Yönelik Problemler

Uyma ve uyum davranışı sosyal psikolojinin önemli konularından birisidir. Kültürel beklentiler, gelenekler, ortak yaşam tarzları gibi sosyal olgular, o kültürde yaşayan insanların birbirine benzer benlik yapısına sahip olması sonucunu doğurur. O kültürde uyumlu bir şekilde yaşayabilmek bunu gerektirir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014:328). Hangi durumda nasıl davranılması ve sosyal normlara nasıl uyulması gerektiğini öğrenerek, insanlar, toplum tarafından kabul edilme şanslarını artırabilirler (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014:330). Sosyal etki sonucu meydana gelen gruba uyma davranışı, kişilerin benzerliğini ve dolayısıyla sosyal davranış düzenliliğini yaratır. Sosyal davranışın düzenli olması sonucu da, bireyler başkalarının davranışını önceden tahmin edebilir ve kendi davranışlarını ona göre ayarlayabilirler. Bu durum da sosyal etkileşimin genellikle çatışmasız ve ahenkli olmasını sağlar (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014:68). Uyma davranışı, kişi için bilgi sağlar ve gerçeği tanımlamaya yarar. (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014:69).

Türkiye’de ve özellikle Çankırı’da okumak fikrinin kaynağının ne ya da neler olduğu (arkadaş öğretmen tavsiyesi, internet vs.), okumak için niçin Türkiye ve Çankırı’yı tercih ettiği, ya da sınavda aldığı puana göre mecburen yerleştiği, Türkiye ve Çankırı’ya geldiğinde ilk izlenimlerinin ne olduğu, Eğer değiştirmek imkânı verilseydi Çankırı’dan başka şehir ve başka bir ülkede eğitim görmek ve yaşamak isteyip istemediği, Eğitim masraflarını nasıl karşıladığı (burslu ya da bursuz okuduğu), bir ayda en çok harcama yaptığı alanın hangisi olduğu, sürekli iletişim halinde Türk veya Çankırlı arkadaşlarının olup olmadığı, Türk öğrencileri nasıl değerlendirdiği, okul bittikten sonra Türkiye’de ve Çankırı’da çalışmak ve yaşamak isteyip istemediği, Türkiye’de en çok yaşamak istediği ve hiç yaşamak istemediği yerlerin nereler olduğu, Türkler hakkında en çok sevdiği ve en çok sevmediği şeylerin (özellikler) neler olduğu, Çankırı’da yatma (uyku saati/düzeni) kalkma ve yemek saatleri ile uyum sorunu yaşayıp yaşamadığı, beslenme alışkanlıkları açısından bir zorluk yaşayıp yaşamadığı, Türkiye ve Çankırı mevsimleri açısından bir sorun yaşayıp yaşamadığı, Yerel yönetimden, (Valilik-Belediye) ne gibi beklentilerinin olduğu, Çankırı’da yaşadığın en güzel ve en kötü tecrübesinin neler olduğu, İl göç İdaresi ile ilgili her hangi bir sıkıntı yaşayıp yaşamadığı, ülkesine döndüğünde Türkiye ve Çankırı’yı okumak için tavsiye edip etmeyeceği, genel olarak Türkiye değerlendirmesi (algısı)’nin nasıl olduğu, Çankırı’da en çok hoşuna giden ve en çok rahatsız eden şeylerin neler olduğu, hiç polise müracaatının olup olmadığı gibi sorular sorulmuştur.

Özellikle Çankırı gibi küçük ve yarı kapalı toplumların yabancı ile temaslarının tarihsel olarak çok fazla olmaması, bu öğrencilerin sosyal çevre edinmelerini biraz daha zorlaştırmış olduğunu düşündürmektedir. Çarşı içinde toplu olarak gezinen renkleri ve dilleri farklı olan bu öğrencilerin ilk dönemlerde halkın çok ilgisini çekerek baktıklarını ama zamanla bu duruma hem Çankırı halkının hem de kendilerinin alıştığını ifade etmektedirler. Hatta çok yoğun bir yabancı öğrenci kitlesinin olmadığı ilk zamanlarda yerli halktan insanların kendilerine çok garip baktıklarını ve bazılarının da ‘fotoğraf çekirmek istediklerini’ ifade etmişlerdir. Şimdilerde yoğun yabancı öğrenci olmasının verdiği rahatlıkla çarşı pazarda çok fazla dikkat çekmeden daha rahat dolaşabildiklerini ifade etmektedirler. Yabancı olmanın getirmiş olduğu bir takım zorlukları da anlatan öğrenciler, özellikle ev kiralama konusunda çektikleri zorlukların çok sık olduğundan bahsetmektedirler. Konuyu daha derinlemesine araştırdığımız farklı çevrelerden öğrendiğimize göre çok fahiş fiyatlarla değerinin çok üstünde kiralar ödemek zorunda kaldıklarını öğreniyoruz. Kiralama işinde daha çok emlakçıların aracı olduklarını ve yüksek kira bedellerinden rahatsız olduklarını ifade etmektedirler. Hatta bu konuda yetkililerden destek

beklediklerini de belirtmektedirler. Küçük bir şehirde yabancı olana ve hatta yabancı öğrenciye ve hatta farklı bir ülkeden gelen birine insanlar çok alışık değiller. Ama zamanla her iki kesim de bu duruma alışmış görünmektedir. Üstüne bir de komşu ülkelerden ülkemize geçici de olsa sığınmış olan kitlenin özellikle bazı yabancı duyarlılığı yüksek kesimleri rahatsız ettiği bilinen bir gerçektir. O kesimden bazılarının, bizim kesimden bazılarının duydukları soğukluk, maalesef yabancı öğrencilere de zaman zaman aksedebilmektedir. Bu anlamda çok ciddi olayların yaşanmadığı Çankırı'da geniş halk kitlelerinin sağduyulu davranması burada takdire şayan bir davranıştır. Türk insanının ve Türk öğrencilerin çok yardımsever ve sevecen tavırları ile bu konuda kendilerine hep daha anlayışlı ve yardımsever olduklarını ifade ediyorlar. Kendilerine Türkçenin zorluk derecesini sorduğumuz öğrencilerin büyük bir kesimi 'zor olmadığını' belirtmişlerdir. Özellikle Afrika kökenli öğrenciler ve genel de Cibutililer Türkiye'yi ülkelerinde seyrettikleri Türk dizileri sayesinde zaten bildiklerini ifade ediyorlar. 'Kara Sevda ve Diriliş, Kuruluş' gibi dizileri kendi ülkelerinde Arapça dublajla seyrettiklerini ve bunlardan bir kısmı da Türklerin Arap olduğunu zannettiklerini ifade ediyorlar. Onun için havaalanında ilk defa karşılaştıkları Türkiye ve Türklerin kendilerini çok şaşırttığını belirtiyorlar. Çünkü geldiklerini düşündükleri bir Arap ülkesi ve İslami yaşantının yoğun olarak yaşanacağını düşündüklerinden havaalanında şaşkınlıkları başlıyor. Kendilerine çalışma izni verilmesini istiyor çoğu yabancı uyruklu öğrenciler. Çalışmak istiyorlar fakat iş bulamıyorlar Türkçeleri de iyi olmadığı için esnafın kendilerini almadıklarını söylüyorlar.

K1, 'sınıflarındaki diğer uyruktan yabancılarla da ilişkilerinin çok fazla olmadığını, ilişkilerinin zayıf olduğunu ve çok fazla arkadaşlarının olmadığını' belirtiyor. K1, Fransızca'yı iyi derecede biliyor bundan sonrasında Fransa'ya gitmeyi ve orada yaşamayı çok istiyor. Bizim buradan baktığımız gibi onlar 'Fransa'yı kendi ülkelerini sömüren bir sömürgeci olarak değerlendirmediklerini' ifade ediyor. K2 de 'çok fazla dışarı çıkmadan genelde okul ile evleri arasında gündelik hayatlarının devam ettiğini' söylüyor. K2, 'Çankırı'da ulaşım sıkıntısı olduğunu' belirtiyor. 'Ülkelerine sadece dönem sonlarında gidebildiklerini, önemli alışverişleri yapmak için daha çok arkadaşlarının ve akrabalarının olduğu, İstanbul'a gittiklerini' söyleyen K2, Türkçeyi az konuşabildiği için dil birliği olan arkadaşlarıyla konuşmayı tercih ediyor.

Patlıcanı hiç bilmediğini, yiyemediğini ifade eden K3, 'iklim olarak ülkesinde 45 derecelik sıcaklıktan sonra burada biraz zorluk çektiğini, 2,5 senedir de ülkesine hiç gidemediğini' söylüyor. Sebebi de biletlerin çok pahalı olması' K6 da çok uzun zamandır ülkesine gidemeyen bir öğrenci. Sebep yine aynı: 'Çok masraflı yollar' diyor.

K4 ise 'bir büyük şehirde yaşamak yerine küçük şehirlerde yaşamayı tercih ettiğini ama Çankırı'nın da çok küçük olduğunu' ifade ediyor. Kütüphane ve çalışmaya önem verdiklerini ve Çankırı'ya her hangi bir burs olmaksızın kendi imkânlarıyla gelmiş olduklarını söyleyen K4, yaklaşık 3,5 senedir yaşadığı Türkiye'de ve Çankırı'da sadece bir defa ülkesine gidebilmiş. Bilet fiyatlarının gidiş-dönüş bin dolar olduğunu ve kendisinin aylık masrafının ise Çankırı'da yaklaşık iki yüz dolar civarında olduğunu ifade ediyor. K4, 'Göç Merkezlerinde çok sıkıntı çektiğini, ama şimdi eskisinden daha çok kendilerine yardımcı olan bir tavır sergilendiğini' ifade ediyor. 'İnsan faktörü çok önemli' diyor. Dikkatimizi çekiyor bu anlatımları.

K5, 2018 yılından beri bulunduğu Çankırı'yı 'küçük bir yer' olarak değerlendiriyor. Okulu şehrin içinde olduğundan dolayı otobüse binmek yerine yürüyerek gidip gelmeyi tercih eden K5, 'yaklaşık 25 dakikalık bir mesafeyi her gün yürüdüğünü' söylüyor. 'Ankara ya da İstanbul'da okumayı daha çok isterdim' diyor. 'Ama artık okul bitişi ile bu illerde çalışma imkânı bulursa çalışabileceğini' söylüyor. K5 Kiraladıkları bir evde 4 Cibutili arkadaşıyla

beraber kalıyorlar. Türk arkadaşlarının da sevgisini kazanmış biri K5. Sınıfındaki arkadaşlara da sorduğumuz bu öğrenciler, genel olarak Türk öğrenciler tarafından da çok seviliyorlar. Okullarının (kampüs dışında) şehir içinde olması ve sürekli yürüyerek gidip gelmeleri arkadaşlarıyla iletişim ve etkileşimlerinde daha etkili bir faktör olarak düşündürdü bizi. ‘Evet, biz bütün sınıf arkadaşlarımızla beraberce yürüyoruz’ diyorlar. Kampüsteki yabancı uyruklu öğrencilerin diğerleri ile ilişkisi daha zayıf görünüyor. K5, ‘2019 yılında yabancı öğrencilerin belki de ilk geldiği zamanlarda kendileriyle fotoğraf çektirmek için yolda ricacı olduklarını’ belirtiyor. ‘Ama artık çoğaldıklarını ve böyle anlamsız teklifler almadıklarını’ belirtiyor.

Çankırı’da hiçbir zorluk çekmediklerini ifade eden K6, Antalya’da yaşamak istiyor. ‘Çünkü turist çok olduğundan İngilizce konuşan insan da çok orda. Havası da güzel, bizim ülkenin havasına benziyor biraz’ diyor.

K7 Cibutili arkadaşıyla bir kiralık dairede kalıyor. ‘Kirası aylık 1250 Lira olan evlerinde komşularıyla herhangi bir sorun yaşamadıklarını ve çok sevdiklerini’ söylüyor. K7’nin hayatını geçirmek istediği yer ise ‘iş bulmanın daha kolay olduğunu’ söylediği ‘ABD ve Kanada’ diyor. K7, ‘Çankırı’da kaleyi, yemeklerden bulgur pilavı ve mercimek çorabayı çok sevmiş. Aynı zamanda sınıf arkadaşlarını ve hocalarını da çok sevdiğini’ belirtiyor. ‘Hocalarının kendilerine devamlı yardımcı olduklarını’ söylüyor. ‘Özellikle... Hoca ve... Hocayı çok sevdiklerini’ söylüyor. Yürüyerek gidip geldikleri evlerinin ‘keşke okula yakın olsaydı da her gün yürümek zorunda kalmasaydık’ diyor.

K8, ‘Çankırı’ya gelmeden görüştüğümüz her bir arkadaş, bir başka arkadaşının tavsiyesi ile geldi’ diyor. K8’de Çankırı’ya böyle bir arkadaşının tavsiyesi ile gelmiş, Ülkelerinde ortalama gelir seviyesinin 300-350 Dolar seviyesinde olduğunu söyleyen K8’e ‘Türkiye ve Çankırı çok ucuz’ demişler ‘ama çok ucuz değilmiş’ diyor. Arkadaşları tarafından çok sempatik ve sevilen birisi olduğunu öğrendiğimiz K8’in ‘kendisi de bütün arkadaşlarını sevdiğini’ söylüyor.(Burada da okula yürüyerek gelip gitmenin arkadaşlarıyla kaynaşmasında etkili olduğunu düşünüyoruz). K8, ilk geldiklerinde İl Göç İdaresi ile sorunlar yaşamış ama sonradan alışmış bu duruma. Burada tavuk yemeyi çok seviyor. ‘En çok harcamalarının barınma ve gıda için olduğunu’ ifade ediyor. ‘Çankırı’da, ülkelerindeki alıştıkları sıcak havalar yüzünden kışları çok üşüdüklerini’ söylüyorlar. İlk defa kar’ı televizyondan sonra Çankırı’da görmüşler. ‘Cibuti’de kar kış ve rüzgâr yok’ diyor. (Çankırı’nın tam tersi bir iklim olduğunu gülerek ifade ediyor) Ülkelerinde ortalama sıcaklıklar 40 derece seviyesinde olduğunu ve ilk defa karı Çankırı’da gördüklerini ve bu sayede de Türk arkadaşlarının da ilk defa hiç kar görmeyen bir insan gördüklerini gülerek ifade ediyor. K8’e ülkesine gidince Çankırı’yı, gelecek öğrenci adaylarına tavsiye edip etmeyeceğini soruyoruz: ‘Hayır artık çok pahalı bir yer haline geldi Çankırı, sizin para hızlı bitiyor’ diyor.

K9, ‘çalışmak için kendi ülkesini öncelikle tercih ettiğini ama Türkiye’de de imkân olursa Çankırı dışında orta büyüklükte bir yerde çalışabileceğini ve buranın mesela Sakarya olabileceğini’ söylüyor. Niçin Sakarya diye sorduğumuzda ‘arkadaş ve akraba grubunun orada yaşadığını’ söylüyor. (Bu durum, gönüllü göçlerde, özellikle Network Teorisi’nin daha etkili olduğu gerçeğini düşündürüyor tanıdık ağların yoğun olduğu yerlere yerleşmek ve onlarla birlikte yaşamak istiyorlar).

‘Çankırı’da Yunus AVM’yi, Ahmet Yesevi Camiini ve özellikle de kendi okulunu çok sevdiğini’ söyleyen K11, ‘Göç İdaresi ve SGK ile bazı sorunlar yaşadığını fakat onun dışında kendisini rahatsız eden hiçbir durum yaşamadığını’ ifade ediyor. K11 ilginç olan bir şey söylüyor: ‘Çankırı’da yaşayan Iraklıların polisten korktuklarını ve bunun Irak’tan kalma bir

koruk olduğunu' söylüyor. Ülkelerinde yaşadıkları travmaların etkisi geldikleri yerde de devam ediyor.

K12 için 'Çankırı insanların cana yakın olması, üniversitenin güzel olması, havasının temiz olması en sevdiği özellikleri'. Çankırı'da onu en çok rahatsız eden şeyler ise 'otobüslerin geç gelmesi, kışın çok soğuk olması ve küçük bir şehir olması' diyor. 'Çankırı'daki öğrenci arkadaşların bazıları gerçekten çok iyi ve cana yakın, arkadaş canlısı olduğunu ama bazılarının da tam tersi insanlar olduğunu' belirtiyor. 'Çok büyük bir ülke ve iş imkânı fazla olduğu için Amerika'da yaşamak istediğini' söylüyor.

K13 ise biraz olumsuz düşünüyor. 'Çankırı şehrini tercih etme sebebinin Ankara'ya yakın olmasından kaynaklandığını ve bu tercihinde de çoğu zaman pişman olduğunu dile getirmektedir. Gerek öğrencilerin onlara karşı tutumundan olsun gerek genel olarak bireylerin toplumsal değerlerini yansıtmaya şekillerinden olsun buldukları ortamdan rahatsız olmalarına ve Çankırı'yı sevmekte zorlanmalarına sebep olduklarını' belirtmektedir. 'Ancak prestijli, maaşı iyi olan bir işe sahip olmaları durumunda bu şehirde kalabileceklerini' dile getirmektedir. Yaşadıkları bir sorunu şöyle dile getirmektedir: 'K13 oturma izni olmadan 90 günden fazla kalamadıklarını bu durumda 91. Günde, günlüğü 5 dolar olarak ceza yaptırımı uygulandığını' ifade ediyor, Bu durum 'onların en korktuğu şeylerden biri'. Resmi işlemler için gittikleri yerlerde yabancı oldukları görüldükleri için normalde bir saatlik işin bazen bir hafta ya da bir ay sürebildiğini' ifade ediyor. 'Bizim taleplerimiz görmezden geliniyor' şeklinde yakınmalarını ifade ediyor.

K14 ise Türkiye'ye gelmeden önce ve geldikten sonraki düşüncelerini 'Türk dizilerinde hayatın ve ekonominin refah seviyesini yüksek olarak görüyordum ama buraya geldikten sonra buranın da kendine özgü problemlerinin olduğunu gördüm' diyor. K14 Çankırı'da en çok hoşuna giden ve gitmeyen şeyleri şöyle sıralıyor: 'Trafik az olması, (Hâlbuki trafikte olanlar da bu yoğunluktan şikâyetçiler) dinlenme, sakinlik. Öte yandan da toplumsal sistem ve yemek kültürü de hoşuna gitmeyen durumlar' olduğunu ifade ediyor. K14'ün 'En çok yaşamak istediği yer Antalya, hiç yaşamak istemediği yer de Çankırı. Antalya'da okumak isterdim. Hem turistik hem de insanları daha hoş görülme oldukları için'. 'Bazı resmi işlemlerinde zorluklar çektiklerini, olumsuz davranışlarla karşılaştıklarını' 'Bu idareler yapacakları işe biraz sorumsuz davranıyorlar ve bir gün içinde yapılabilecek işi, bazen bir haftada hallediyorlar' şeklinde belirtiyor. 'Hatta kendisinin dolandırıldığından dolayı resmi mevkilere müracaat etmiş olduğunu ama mesele bu güne kadar çözemediği için ilgilenmeyi de bıraktıklarını' belirtiyor. K14 'Çankırı'da yaşadığın en kötü tecrübesinin dolandırılmak olduğunu' da ifade ediyor. Buna mukabil en iyisi neydi diye sorumuza 'en iyi tecrübe neredeyse yok' şeklinde üzücü ve düşündürücü bir cevap veriyor. 'Ülkene döndüğünde Türkiye ve Çankırı'yı okumak için tavsiye eder misin' sorusuna ise 'hayır' diyerek, 'tavsiye etmeyeceğini' belirtiyor.

K15 ise Türkiye'ye ilk geldiğinde bazı kötü tecrübeler yaşadığını mesela 'İstanbul'da telefonum ve cüzdanım çalındı maalesef' diye anlatıyor. Çankırı için de 'şehrin küçük olması, kiraların yüksek olması, seyahat açısından biraz dezavantajlı bir yer olması, evrak konusunda (İl Göç İdaresi) çok gecikmeler olması, bir de üniversiteye gidilirken toplu taşımada zorluklar çekildiğini bunların dışında bir sıkıntı yaşamadığını' belirtiyor. 'Türk öğrencilerin bir kısmının ise maalesef tembel olduğunu, neredeyse konuşma var icraat yok' diyerek nitelendiren K15'in ayda en çok harcama yaptığı alanlar ise 'playstation, bilgisayar oyunları, biraz da kitap okumayı seven biri olarak kitaplara, en önemlisi de toplu taşıma' diyor K15, 'otobüs biletlerini de öğrenciye göre pahalı bulduğunu' ifade etmektedir.

Sonuç

Bütün bu araştırma için seçilen öğrencilerin genelde yaşadıkları sorunlar birbirlerine benzer sorunlardır. Bunların ifade edilmeleri ve bu ifadelerin sınıflandırılması sonucunda, yaşadıkları sorunların dört alanda (temada) yoğunlaştığı dikkatleri çekmektedir. Bunlar, dil, eğitim, kültür ve şehir temalarından oluşmaktadır. En önemli sorun alanının dil teması çevresinde yaşandığı tespit edilen çalışmada, bu durumun eğitim, kültürel uyum ve şehirle ilgili yaşanan zorlukların da temelini oluşturduğu düşünülmektedir. Dil alanı ile ilgili yaşanan zorluklar; anlatılan dersin ve okunan metnin anlaşılmasından vize ve final sınavlarına kadar yansıyan sorunlar, bu temada en önemli yeri tutmaktadır. Bu sorun, eğitim, şehir, arkadaşlarla iletişim ve etkileşimden; barınmak için tutulacak evin kira fiyatlarına, oradan alışverişler için yapılan pazarlıklara kadar uzanan geniş bir alanı da etkilemektedir. En önemlisi de okumak için geldikleri bir ülkede dil ve konuşma alanında yetersizlikleri ve bu nedenle de derslerinde akademik olarak başarısız olmalarıdır. Çalışma ve gayretleri çok olan bu öğrenciler, dile tam hâkim olamadıkları için anlatıma dayalı dersleri anlamakta zorlanmakta ve bu durum da onların başarısızlığında önemli bir faktör olarak görülmektedir.

Yabancı uyruklu öğrenciler, eğitim amaçlı olarak geldikleri ülkenin dilini öğrenmeyle başlayan serüvenlerine o ülkenin, eğitim sistemi, kültürü, yaşadığı şehrin özelliklerini de öğrenerek, hedefledikleri başarıya ulaşmak zorunda olduklarını biliyorlar. Araştırmamıza katılan öğrencilerin genel olarak birkaç dil bilerek Türkiye'ye geldiklerini görüyoruz. Görüşüğümüz öğrencilerden bazılarının Türkçe ile kendi yerel dilleri dâhil birkaç dil bildiklerine şahit oluyoruz. Bu öğrenciler, Türkçe dil hazırlık eğitimi alarak eğitimlerine başlamaktadırlar. Genel olarak ifadelerine yansıyan şekliyle, Türkçe'nin zor bir dil olmadığını ve öğrenilebilir kolaylıkta olduğunu; yani çok fazla öğrenme zorlukları yaşamadıklarını ifade ediyorlar. Ama bir dili daha derinlikli öğrenmek, okunan metinleri çözümlmek, anlatılan konuları anlamak zaman alan bir süreçtir. Dili daha etkili öğrenmek o dilin konuşulduğu kültürün içerisinde yaşamakla mümkündür. Bunun için yapılması gereken şey ise Türkçeyi doğru anlama, anlatma ve yazma ile ilgili daha yoğun bir dil pratiği içerisine girmektir. Çünkü dille ilgili yaşanan sorunlar öncelikle akademik başarıyı olumsuz etkilemektedir. Bu durum öğrencilerin eğitim sürecinde yaşadıkları sorunların kaynağını teşkil ettiği gibi sınavlardan alınan başarısız notların da sebebi olmaktadır. Bu alanda yaşanan sorunların üstesinden öğrencilerin sıkı çalışmaları ve (anlayışlı) hocaların gayretleri sayesinde gelinebilmektedir. Sınavlarda ek süreler verilmesi ya da soruların daha anlaşılır hale getirilmesi bu sorunların çözümüne yönelik rutin dışı uygulamalardır. Dili iyi öğrenme ortamlarının oluşturulması için de Türk öğrencilerle yoğun temaslara girilmesi gerekliliği açıktır. Bu konuda hem yabancı uyruklu öğrencilerin gayretine ve hem de yerli öğrenci ve halkın desteğine ihtiyaç vardır. Bunun için yapılması gereken şeylerden biri misafir olarak bulunan bu öğrencileri yaşadıkları endişe ve dışlanma duygularından kurtarmak için hem kendilerine ve hem de Türk öğrencilere iyi bir oryantasyon eğitimi sunulmasıdır. Bu, bir süreç dâhilinde olması gereken ve belli kurumsallaşmaları da gerektiren bir durumdur. Bunun için belli zamanlarda bu birlikteliği ve kaynaşmayı temin edecek katılım programları düzenlenmelidir. Çankırı Karatekin Üniversitesi de bu çerçevede, 'Gelin Tanış Olalım' başlıklı etkinlikleriyle bu öğrencilerin genel olarak geldikleri ülkeleri ve kültürlerini tanıtmak ve gurbette onların kültürlerini yaşama ve tanıtmalarına yardımcı olmak için faaliyetler düzenlemektedir. Araştırma sürecinde bizim de katıldığımız bu gibi etkinliklerin her iki öğrenci kesimini kaynaştırdığı ve bir birlerini tanımalarına katkı sağladığı gözlemlenmiştir.

Görüşmelerde, Cibuti, Sudan, Somali gibi Afrika kökenli ülkelerden gelen öğrencilerin Türkiye'yi seçmelerindeki en belirleyici faktör, ülkemizle tarihi ve kültürel yakınlıklarının olmasıdır. Özellikle de ülkemizin 'Müslüman bir kimliğe sahip olması' tercihte çok etkili bir faktör olarak görülmektedir. Bu ilgiyi besleyen faktörlerden birinin de ülkelerinde seyrettikleri Türk dizileri olduğu görülmektedir. Bu dizilerin onlarda Türkiye sevgisinin pekişmesinde ve öğrenci olarak burayı tercih etmelerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Bazı öğrencilerin ekonomik sorunlar yaşadığı, hayat pahalılığından şikâyetçi olduğu, bazılarının barınma ile ilgili daha çok sorunlara sahip oldukları görülmüştür. Genel anlamda okul içinde arkadaşlarıyla ilgili çok az şikâyetler dinlediğimiz araştırmada, okul dışı, yol, barınma, ulaşım, bazı resmi kurumsal yapılarla ilgili sorunların daha yoğunlukla yaşandığı görülmektedir. Bu da göstermektedir ki yabancı uyruklu öğrencilerin memnuniyeti bütün şehir ve kurumların ortak gayretleri ile aşılabilecek bir nitelik arz etmektedir. Bu durum aslında sadece yabancı uyruklu öğrencilere özgü bir durum da değildir, bütün öğrencilerin bu konudaki talep ve şikâyetleri benzerlikler göstermektedir. Biz çalışmanın ana konusunu oluşturan sadece yabancı öğrencilerin sorunlarına odaklanmakla beraber, diğer öğrencilerle de kurduğumuz temaslarda benzer alanlarda sorunların ve memnuniyetsizliklerin yaşandığını görmekteyiz.

Yabancı uyruklu öğrenciler, özellikle ev kiralama konusunda büyük zorluklar çektiklerini anlatmışlardır. Hatta kaldıkları kiralık dairelere değerinin çok üstünde fahiş fiyatlarla kiralar ödemek zorunda kaldıklarını ifade etmektedirler. Özellikle Çankırı gibi küçük şehirlerde yabancı bir öğrenci olmak, bir anlamda çok tercih edilen bir durum olmasa da, evlerde kiracı olarak kalan bu öğrencilerden duyduğumuz komşuluk ilişkilerindeki sıcaklık ve samimiyet de bu küçük şehirlere özgü bir özelliği yansıtmaktadır. Her ne kadar piyasa ve kira fiyatlarından memnun olmasalar da komşularla kurulan samimi ilişkiler bu öğrencilerin buraya uyumlarında çektikleri zorlukları bir nebze de olsa hafifletmektedir. İşin bu tarafında yapılması gereken şeyler de vardır aslında. Bunlardan birisi de, dernek ve vakıfların girişimleriyle gönüllü aileler tespit edilip, yabancı öğrencilerin bu aileleri ziyaretlerinin gerçekleştirilebilmesidir. Bu kalıcı dostlukların da temelini atacak bir girişimdir. Hatta kiralık konut sıkıntısı ve fahiş fiyatların dolaşımında olduğu bir yerde, mümkün ve müsait olan ailelerin bu öğrencileri kendi evlerinde kalmalarına imkân sağlayacak (belirli ücretler karşılığında da olabilir) barınma ile ilgili sorunlarına da bir çözüm oluşturacaktır. Üniversitelerin olduğu şehirlerde genel anlamda var olan apart otel ve evlerin, Çankırı'da çok az olması, bu öğrencilerin bu mağduriyetlerini hafifletecek bir formül olarak düşünülebilir. Bu yerel yönetim paydaşlarının işbirliği ve katkılarıyla gerçekleşmesi mümkün olan bir şeydir. Araştırma sürecinde gördüğümüz, bu öğrencilerin bu sorunlarına dair yetkililerden destek beklentileri dikkatlerimizi çekmektedir.

Görüşmelerde en önemli bulunan sorunların başında, dile dair sorunun çözümü için öncelikle bir uluslararası öğrenci ofisinin açılması gerekliliği üzerine oluşan vurgudur. Mevcut durumda üniversitede bir uluslararası ofis vardır. Ancak bu ofisin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için yeniden yapılandırılması ve bu ofisin işlevleri arasında en önemli faaliyetin yabancı uyruklu öğrencilerin her türlü sorunlarıyla ilgilenebilecek bir örgütlenmeye gidilmesidir. Yapılması gereken yabancı uyruklu öğrencilerimizin daha Çankırı'ya girmesinden itibaren barınma sorunundan, eğitim ve okuldaki uyum faaliyetlerine kadar yaşanabilecek her türlü sorunlarıyla ilgilenecek bir ofis kimliğinin oluşturulmasıdır. Bu, öğrencinin uyum ve başarısı için atılması gereken bir adımdır. Çünkü bu öğrenciler daha ilk geldiklerinde resmi ve bürokratik işlemlerini yapmakta zorluk çektiklerini ifade etmektedirler. Bunun için Göç İdaresi ile ilgili sorunlarının çözümünden, ders seçimleri ve barınma ihtiyaçlarına kadar acil çözüm

bekleyen sorunları ile ilgili rehberliklere ihtiyaçları vardır. Çözmekte zorlandıklarını ifade ettikleri bu sorunların üstesinden gelmek genel olarak kendilerine düşmekte fakat bu öğrencilere gönüllü destek verenlerin gayretlerini de minnetle ifade etmektedirler. Misafirperverlikle bu yardımları yapanların gayretlerine ihtiyaç olmakla birlikte, kendilerine yardım edecek bir yabancılar ofisi teşkilinin varlığı daha da önemlidir. Bu öğrenciler de bu çerçevede kendilerine yardımcı olacak resmi bir muhatap ve resmi bir ofislerinin olmasını talep etmektedirler. Bu talep karşılanabilirse öğrenci memnuniyetinin çok daha yükseleceği düşünülmektedir. Hatta bu ofis, öğrencilerin daha ilk andan itibaren yaşadıkları en büyük sorunlarının başında gelen barınmaya da bir çözüm arayışında olmalıdır. Çünkü dil bilmeyen bu öğrencilerin daha gelir gelmez endişeleri, barınma ile ilgili sorunları olmaktadır. Bu sorunu fırsat bilen bazı emlakçıların çok fahiş fiyatlarla evleri kiraladıkları ve bu sebeple öğrencilerin mağdur edildikleri herkesin konuştuğu bir konudur. Bu mağduriyetleri önlemek için misafir öğrencilerin, uyum sorunlarını daha Türkiye'ye geldikleri ilk günlerde belirlemek, önlemek ve çözmek amacıyla, öğrencilere, kendi dillerini bilen ve her konuda yardımcı olabilen bir danışma birimi oluşturulmalıdır. Bu birim üniversite ve şehri tanıtmak amacıyla rehberlik de yapabilmelidir. Üniversitede ve şehirde yerli öğrenciler ve halkın katılımları ile misafir öğrencilerin buluşturulabileceği sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler düzenlenmeli, böylece taraflar arasında kaynaşma ve dayanışma sağlanarak oluşan önyargıların önüne geçilmelidir. Üniversitelerdeki öğrenci topluluklarından bu amaçlara uygun olarak yararlanılmalıdır. Türkiye ve bulunduğu şehirden olumsuz izlenimlerle ayrılmasının önüne geçecek tedbirler ve yaklaşımlar geliştirilmeli, önce yerli öğrencilerin daha sonra da halkın bu konuda daha hassas olmalarını sağlayacak bir bilinç geliştirmelerine yönelik bilgilendirmeler yapılmalıdır.

Kaynakça

- Allaberdiyev, P. (2007). Türk cumhuriyetlerinden Türkiyeye yüksek öğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Biggs, J. (1999). Teaching international students: Teaching for quality learning at university. England: SRHE and Open University Press.
- Brannigan, G. G. (1985), The resarch interview. Aleksander Tolor (Ed.), Effective interviewing, Springfield II.: Charles C. Thomas Pub.
- Büyüköztürk ve ark., 2008; Gray, 2004; Patton, 2002; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). Bilimsel araştırma yöntemleri (2. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık. //// Gray, D. E. (2004). Doing research in the real world. London; Sage Publications.
- Çağlar, A. (1999). Türk üniversitelerinde öğrenim gören Türk cumhuriyetleri ve akraba toplulukları öğrencilerinin sorunları. TODAİE Amme İdaresi Dergisi, 32.
- Çöllü, F. ve Öztürk, E. (2009). Türk Cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarından Türkiye'ye yüksek öğrenim görmek amacıyla gelen öğrencilerin uyum ve iletişim sorunları.
- Ercan, L. (2001). Yabancı Uyruklu ve Türk Üniversite Öğrencilerine Ait Sorunların Bazı Değişkenler Açısından İrdelenmesi Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi-Hacettepe University Journal Of Education, 21(21).
- Güçlü, N. (1996). Yabancı öğrencilerin uyum problemleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim

Fakültesi Dergisi, 12 (12).

- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2014) Düünden Bugüne İnsan Ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş, 16. Basım, Evrim Yayınevi.
- Karaoğlu, F. (2007). Yabancı uyruklu öğrencilerde uyma davranışı: TÖMER örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kıroğlu, K., Kesten, A., ve Elma, C. (2010). Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2), 26-39.
- Kumcağız, H., Dadashzadeh, R., ve Alakuş, K. (2016). Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yaşadıkları sorunlar. Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty, 35(2), 37-50.
- Kümbetoğlu, B., (2008) Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma, 2. Baskı, bağlam yayınları.
- Niyazi, C. A. N. (1996). Türkiye’de yüksek öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları ve örgütsel yapı. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(7).
- Özçetin, S. (2013). Yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler.
- Özoğlu, M., Gür, B. ve Coşkun, İ. (2015). Factors influencing international students’ choice to study in Turkey and challenges they experience in Turkey. Research in Comparative and International Education, 10(2), 223-237
- Patton, Q. M. (1987). How to use qualitative methods in evaluation. Newsbury Park, London, New Dehli: Sage Publications.
- Patton, M. Q. (2014). Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice (4. bas.). United States of America: Sage Publications, Inc. Paulino,
- Pınarcıoğlu, N. Ş., Kanbak, A., ve Önver, M. Ş. (2021). Covid-19 pandemisi sürecinde kırsal-kentsel ve sosyo-ekonomik farklılıkların uzaktan eğitime etkisi. MSGSÜ Sosyal Bilimler, 1(23), 28-48.
- Stephenson, L. A. (2004). A comparative study of cognitive and non-cognitive factors relationship to academic success for foreign master’s students. Unpublished doctoral dissertation. University of Maryland
- Şahin, M., & Demirtaş, H. (2014). Üniversitelerde yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarı düzeyleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. Milli Eğitim Dergisi, 44(204), 88-113.
- Yang, H. (2006). Understanding experiences of being a Chinese overseas student in the United Kingdom: Learning, culture and identity. In “Ways of knowledge and doing”, Student Conference, University of Birmingham
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.

İnternet Kaynakları:

<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/hedef-odakli-uluslararasıilasma.aspx>.Er. Tar.

29.06.2022

<https://tr.euronews.com/2021/11/16/avrupa-da-nufusa-gore-en-cok-universite-ogrencisi-turkiye-degrafik#:~:text=Buna%20g%C3%B6re%20AB'deki%20her,ki%C5%9Fiden%2038'i%20%C3%BCniversite%20%C3%B6%C4%9Frencisi.>

<https://tr.euronews.com/2022/02/14/turkiye-uluslararası-ogrenci-oran-nda-oecd-de-sondan-4-s-rada> Er.Tar. 29.06.2022

<https://tr.euronews.com/2022/02/14/turkiye-uluslararası-ogrenci-oran-nda-oecd-de-sondan-4-s-rada>

<https://istatistik.yok.gov.tr/> 29.06.2022).

<https://tr.euronews.com/2021/11/16/avrupa-da-nufusa-gore-en-cok-universite-ogrencisi-turkiye-de-grafik#:~:text=Buna%20g%C3%B6re%20AB'deki%20her,ki%C5%9Fiden%2038'i%20%C3%BCniversite%20%C3%B6%C4%9Frencisi.>

<https://www.undef.org.tr/tr/makaleler/detay/KuresellesenDunyada-Uluslararası-Ogrenci-Hareketliliği-ve-Uluslararası-Ogrenciler-629/> 10.07.2022

<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/hedef-odakli-uluslararası-ilaşma.aspx>. Er. Tar. 29.06.2022

<https://www.undef.org.tr/tr/makaleler/detay/Kuresellesen-Dunyada-Uluslararası-Ogrenci-Hareketliliği-ve-Uluslararası-Ogrenciler-629/>

<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/hedef-odakli-uluslararası-ilaşma.aspx>. Er. Tar. 29.06.2022

<https://www.hurriyet.com.tr/egitim/uluslararası-ogrenci-sayisi-200-bini-asti-41806787>

Katkı oranı beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Çatışma beyanı

Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal kuruluş ile ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederler.

Destek ve teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.